

המזכרה

עתו שבועי

כל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת .....

מחיר החתימה על „המצפה“ עם
ההוספה הספרותית החדשית:

באוסטריא-אונגריא:

רשנה 7 כתרם
רשני שנה 3.50
רשני שנה 1.75

באשכנז:

לשנה 8 כתרם
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרם — 9.50 פראנק.

על „המצפה“ בלי ההוספה הספרותית
אין לתת.

אין הנחה מהמחיר.

מחיר מירענות או הזכרות לנפשיים
לפי גרל השמחה.

ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש הנליון
שני כתרם.

גליון בודד 12 הרר.

מכתבים כלתי חפשים לא יתקבלו.
כ"י, שלא נרפס, לא יושב לבעליו.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החרש, כי"א גם שם
מקומו הקודם.

הארסה לבית המערכת ולארמיניסטרציה:

„Hamicep“

ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

Kraków, 23. Marca 1906.

גליון יב

הראשון. בו אדר תרס"ו.

עשה אותו לגיור ולמצוה, אלא לאיש „שיצא ויבוא
לפני העם“. הדבר הזה מוכיח עד כמה לא סבלה
האישות העברית כפיה ועריצות, עד כמה יקרה
היתה לה ההתפתחות האידיווידואלית ההפשית.
אפילו נגד התנשאותו הבלתי-חשובה כל-כך של
משה נתעוררה אז אופוזיציה של קרח וערתו,
ומשה לא שפט אותם להרגם או לשרפם, כמו
שהיו נוהגים אז עם קושרים, התורה מספרת
לנו רק, כי קרח וערתו נבלעו בארמה על פי נס
מן השמים.

גם מצד יהושע לא ראינו, כי מלך על ישראל
בחוקה, הוא לא הנהיל את המלוכה לשום איש
אחריו, היהודים חיו אז קבוצים, קבוצים למשפחות,
לכפרים ולערים, מבלי שקבלו עול איזה מושל. רק
בעת רעה התעורר איזה נכור-חיל ותחת השנהתו
יצאו היהודים להכניע את שונאיהם; ואז נעשה
לשופט. אבל גם הוא לא היה מושל קבוע ולא
הוריש את שלטונו לבניו אחריו. רק כאשר חדרה
אל היהודים קולטורת העמים, הסוככים אותם,
נולדה בהם השאיפה להתאחד, להתארגן ולשים
עליהם מלך, אבל הנביאים התנגדו בכל עוז לשאיפה
זו ויחשבוה לאסון לאומי גדול. שמואל הנביא הוכיח
את העם ויגר לו מראש, כי ממשלת המלכים תביא
עליו אסון גדול.

כאשר שבו גולי בבל לארץ ישראל הבינו
מנהיגי העם, כי היהודי אינו סובל את הכפיה
ואת השעבוד, לכן הסתדרה אז החברה העברית

השערה בלבד. זוהי עובדה, שנתגלתה בדברי ימי
ישראל שבכל הזמנים, מראשית ילדותה של האומה
עד היום הזה, בגלל התכונה הזאת נקרא עם ישראל
בימי-קדם „עם קשה-ערף“ ובגללה נשארנו גם אננו,
בני ישראל החיים היום, אנשים סוביטביים,
אנשים שונאי-סדר, קשים למשמעת, מתנגדים
לעריצות ולשעבוד, בעלי עצמיות מובלגת, עומדים
על דעתם, אנשים שאינם מקבלים עליהם מרות
ואינם נוטים ללכת בעינים עצומות אחרי שום
אדם ואחרי שום מסורה ודעה מקובלת, ועל כן
הם נוהגים לשנויים ולמהפכות, להתקדמות ולהתחדשות.
בתקופה הישראלית הראשונה היה הקבוצ
החברותי העברי תיאוקרטי במלוא מובן המלה,
הוא לא ידע בילדותו מלכים ושרים; הוא לא
ידע חקים מצווים מפי המפלגה-המושלת, כפי
שאנו רואים בחייהם המדיניים של העמים האחרים. את
התורה נתן לנו לא משה, אלא אלקים נתן לנו
את התורה על ידי משה, מיוסדת היא ברנש-
המוסר האנושי. הוא איפא המושל היחיד בנו
והקבוצ החברותי היהודי הוא קבוצ חפשי של
בני אדם, שנתחברו יחד לתועלתם ולהנאתם בלי
שום אונס וכפיה, הכלל הוא בעד היחיד — זו
היא הפורמלה של התורה העברית.

משה מלך על ישראל לא בעריצות, כמו
שהיה נהוג בימים ההם. הוא גם לא חזק את
מלכותו על העם להנחילה לזרעו אחריו, כמו שעשו
מלכים אחרים. וכשמסר את מלכותו ליהושע לא

ברנשי אהבה וידידות הנני מכיעים בזה ברכת
מו"ט אל כבוד ידידינו הרב המאוהב החכם השלם
בקש"ה שלום יאללעם שליט"א מו"ץ דפה להארם בנו
עם בת אחיו הה"ג אבר"ק סאקאלאו שליט"א.
ישבר שפינראד, זיננויל שטערן, יעקב מאטלאך,
אלי' שמראמער — סטריא,

מאת האדמיניסטרציה.

הגליון הבא הוא האחרון רבע הזה
ונבשה מאת חותמי „המצפה“ (גם אלה
שבערים הגדורות). רשם כסף החתימה
במועדו ע"י הפאסט. אלה שלא שרמו
עוד בעד ההוספה יואירו רשם עתה גם
בעד העבר. לשלוח לאחד ברי הוספה
אי אפשר הנה איננו נותנים.

האידיווידואליות, כתכונה עברית יסודית.

התכונה האידיווידואלית, העצמיות הנפרדה,
הטבעה בעם העברי בזמן קדום מאד ולא פסקה
מלפעול בו עד היום הזה. ותכונה זו אינה איוו

יום שבתו אור.

במשך החרף הארוך התכסה הנהר העלז
במבסה קרח וקפאון. הנהר העלז, שהיה עובר המיד
לרגלי רכסי ההרים בהמולה, וגליו קלי המרוץ פעפו
ויפכו בתנועות מיוחדות וישאפו אך הלאה, הנהר
הזה עמד מוצק כמקשה מקפאון הקרח, בלי שום תנועה
ומרוץ, בלי שאיפה ודחיפה. פה ושם עמדו ערמות
קרח קפואות. נראה, כי בתחלה, בטרם החזיק הקפאון
ממשלתו המחלפת על כל הנהר, נתעוררו לפרקים
גלים צעירים אמיצים ויתלקטו לנחשול אחד גדול, ללחום
בעד חפשותם, שנגולה מהם בחוקה. אפס, הקפאון
נכר עליהם, ויקח מהם את כח מרוצתם, וישארו
נצבים כגולמים אלמים, קפואים לערמות מוצקות
וגדולות....

מאחר ההרים התפורר צור אחד, ויפלו הריססים
על גב מבסה הנהר, ובנפול החצץ הקשה, גרף אתו
שרטון וגושי עפר, שהיו צבורים ומגובכים תחתיו
ויתחברו לגבעה גבוהה ותלולה נצבה במוצק על
גב הנהר. אלו נהיתה בואת בקיץ, בודאי היה הנהר
שואן והומה, ונלחם עם הוזהמה ההיא בכל עז,
ויגרפנה ויסחבנה ויפזרנה אל כל קצבי התבל; אולם
בעת הקפאון לא הרגיש מאומה... מבבר המשא אכנס
שומם היה וקורר. ויש אשר נשמעה אהה חרישית

את קבנה, תמה וקרה.

מראות דם פניך חורו.

גם בביתי נפש יקרה.

מרב בבי פניה חמרמרו.

שנה תמימה נפשותינו נקשרו.

אהבה ענה, אהבה נצתה.

רעיונה, רעיוני, באחד חפרו.

נשפטנו אמונה עד שאז מתחת.

עתה אקרת מארץ החיים.

בדר, נקמור, איך רעיתי?

בדי חמקה, שמו שמים!

אין איש בהפרד נשמתו!

את קבנה, לה תביעי.

ברגע אחרון אותה וקרת;

בחלון ביתה קרנך תופיעי.

עת מותי אמונה שמרתי.

ולמן פישלאוויץ.

פיריטון.

בישרה קטל.

הרבך לשוני לחכי אם לא אוברכי (תהלים קל"ז).

באישון זיקה קבנה תופיעי.

לשנה-קטל תשקת קרנים.

נפש חלקים קול תשמיע.

יפוצץ כב, תחרשנה אוננים. —

אדמה תרים אדמה כדם.

קמקד בלחות טבח ערכו.

שם שוכב איש תם.

רבים פצעים נון פקחו.

„אוי ואבוי! נחר גרוני!

אש כוהט בקרבי יוקדת.

מים! מים! רוות צמאני.

שאוף רוח נפשי חומרת.

אלא הדבר הפנימי, הנשמה של האדם, לכן יצרו היהודים באמונה — את רעיון אחדות אלקות, בשירה — את הליריקה הסובייקטיבית ובאמונה — לכל היותר את הזמרה והמוסיקה הסובייקטיבית, את המוסיקה של הלך-הנפש; לכן לא התפתחה אצל היהודים חכמת-הטבע; הם הכירו רק את היופי הנפשי, אבל לא את היופי החושי, הפלאסטי, הארכיטקטוני שבציור, בפסול ובבנאות.

כי במקום שהאדם אינו פונה בעצם אל הטבע החיצוני, במקום שהאדם מסתכל קודם-כל בפנימיות נפשו, במקום שהחושים הפנימיים שולטים בו הרבה יותר מן החושים החיצוניים, ובאופן זה — יוכר העולם הפנימי, האנושי, בעיקרו ע"י הסתכלות פנימית, שם נולדת בהכרח האידיוואליות, ההרגשה הנמרצת של העצמיות.

ובארץ ישראל, ארץ נענן, הגיעה התפתחותה של התבונה העברית האידיוואלית עד שלמותה היותר אפשרית.

ובכן, התשובה על השאלה: מה היא סבת-מציאותה של האידיוואליות העברית? היא זו: הסביבה הגיאוגרפית של המדבר, שבו נעשו היהודים לקבוצת עממי-הברות.

אידיואליות

ענינים מדיניים

תקן סדר הבחירות באוסטריא. הענין הגיע ל"נקודה מתה" ויש לחשוש, שלא במהרה תהיה ההצעה לחוק, הממשלה נעתרה לבקשת הפולנים, להוסיף להם מנדטים אחדים. והאשכנזים, אשר גם בלא זה הם צועקים, כי הממשלה מכבדת אותם בחוק הזה ביד רוב סלבי, דורשים בחוקה, להוסיף גם להם חמשה מנדטים. עתה הגידו המשכנים, כי לא יסכימו לחוק עד שיעמיד את ערך מספר המשכנים והאשכנזים עכ"פ במרה שקצבה הממשלה בתחלה. עוד דבר קשה עומד לשמן, האשכנזים הקנאים, היראים מפני הרוב הסלבי בפרלמנט, הציעו להפריד את מדינת גליציה מן הממלכה, באופן שתהיה בממלכה בפני עצמה, השולחת ציריה למועצת הממלכה רק בשביל הענינים הכלליים, אבל הוצאות גליציה והכנסותיה תחשבה בפני עצמה ואוסטריא לא תשתתף כלל בצרכי הצבא אשר בגליציה. צירי גליציה לא יחוו

הרהיב עז בנפשו, ויעש סדק במסלה, ותשקע רגל האיש ותעש חפירה עמוקה, ודרך אותה החפירה רץ הגל ההוא ויצף למעלה, אז היתה ההדווצות עצומה בכמין הנחר. הגלים הסתכלו בפני האור והגנה, שכבר מלאו את כל העולם. וירגנו במחבואיהם ויקוננו על שפל מצבם, כי הם עורם שקועים בחשכת אפילה. אז השמיעו המולה חרישית מרגיזה וידועז המכסה בלו.

ובחוץ האח! מה רבו מעשי השמש באורו המעורר עינים: הכל צוהל ומפוז, הכל נוזל וצולל ומתנועע. גם בני הרשף רוקדים ומפוזים כאילו במחולות יצאו. מעתה החום והאור התאוו קרני השמש לדרת לרחוק בנחר. ובדרתם, ויתנעשו עם הקפאון הקר, אז כמו התעברו וינקבו בעברתם את המכסה ויקרעוהו לשנים, אז כשטף וכמרין, כנחשול אחד איתן, התפרצו הגלים ממסגר, ונפשם דרבה עין, לפזז ולברכר בשאון והמולה צוהלת כסוסים מזוינים ששים לקראת מלחמה. ובמרצתם גרפו ויסחבו אתם גושי קרח שלמים ויעלוס ויורידו ויסוככו הנה והנה ויקלעו כאבני בלסמראות על יתר המכסה עד שהתפוצץ לרסיסים. ופתאום הגיעו לערמה אחת גדולה אשר שרמון וגושי עפר צבורים ומנוכבים עליה. וישמיעו המולה מרגיזה מאד ויוו קצף למכביר, כמו חרדו מהפנישה הזאת, כמו יראו לנפשם, פן לא יעלה בידם להניח את ההר ההוא ממקומו, יעכב את

להיות פחות או יותר אוניקטיביים, ולכן אין בספרותנו אף יצירה גדולה אחת, שבה צריך המשורר להשכיח את עצמו. בימינו אלה רוב סופרינו — אפילו אלו הכותבים בשפות חיות — הם סובייקטיביים; הם אינם מתרוממים עד לירי ציורים פלאסטיים; הם מצטיינים יותר בליריקה אפית, והאישיות הסובייקטיבית שלהם מובלעת בכל שורה ושורה. כמו כן לא התפתחה אצל היהודים האמונות בכל הסתעפויותיה, יען כי האמונות היא — הציור הרמיוני של עצם הדבר, הסמל של הרוח, ההתגשמות החושית של המהות הרוחנית, והעברים בקשו תמיד את העצם כשהוא לעצמו, את המהות התמציתית של הרוח.

מה היא סבת — מציאותה של האידיוואליות אצל העם העברי? מדוע נתגלתה תבונה זו אצל העם העברי יותר מאצל העמים האחרים?

אם נחזיק בהשערה הקרובה לודאי, שהעמים האחרים יצאו מהורו והעם העברי — מערב, או נמצא בנקל את התשובה לשאלות אלו.

אין עשיר כהטבע החודי, הוא רבוי-הגון ומלא רשמים שונים; והטבע הערבי הוא יחיד-הגון ומונוטוני. הטבע ההודי מלא כחות-חליפות; והטבע הערבי הוא נורא-הוד באחדות-מראהו, בו מתגלה רק כח אחד: התוויה הסרת-השנויים והסרת-הגונום של המדבר, לכן אין כל פלא אם הסובייקטיביות מובלעת בעם העברי יותר מבעמים האחרים, הטבע ההודי חדר את חושיהם של האריות, משך את עיניהם על הטבע רבוי-הגון, המעורר את הדמיון ומעשירו, המלהיב את הנפש, אבל גם מפזר בהמון חליפותיו. לכן היו האריות מעריצי הטבע גם באמונה, גם בשירה, גם במדע וגם באמונה, ועל כן יצרו האריות בשרד — את התאור האוניקטיבי, בספרות הספרות — את העולם האנושי החיצוני, את חליפותיו והתנשיותיו, במדע — הטבע ובאמונות הפלאסטיות — את חכמת הציור, את הפסול ואת הבנאות. לעומת זה צמצם הטבע הערבי את חושיהם של העברים, על ידי ההווה האחדותית והמונוטונית שלו; והטבע הערבי יחיד-הגון לא העשיר ולא המלהיב כל-כך את הדמיון והרוח העברי; הוא לא פזר את הנפש העברית, אלא העמידה; הוא עשה את היהודים לבעלי-קיצוניות; פשטותו ורצינותו הפנו את חושיו של העברי לא לעבר הטבע החיצוני, אלא לעבר הטבע הפנימי — לעבר נפשו של האדם. לכן נעשה מדכו-הסתכלותו של היהודי לא הדבר החיצוני,

השמש מפאתי מזרח עם קרנים אדומות בדם וממורטות כחניותות. ובצאתו צהל כל היקום לקראתו; כל הברואה התלבשה בלבוש של חדר וגנה לקראת מושיעה, שקרנים מסכיב לו. וכל מי שהתכונן עליה ראה, כי מעשים גדולים הולכים ומתקדמים במחבא הטבע. ופתאום ומהשמש נתכו נהרות, זרמים של נהרות, שהציפו את כל היקום, נדמה, כי הברואה כלה רוחצת ושוהה בים אוקינוס של אורה. אז נפל פחד האור על כל יצורי החרף, שעצמותם הריאקציונית אינה סיבלת כל הנועה וחיים, גם מכסה הנחר, שלבאורה איננו אלא קבוצת מקשה של גלים כעלי תנועה, לא שבע נחת מן המהפכה, שנתהוה בברואה. כי אותם הגלים, מבין שהרגלו במעמד וקפאון נעים היה להם מצבם זה, ואיך ישכעו נחת מהנוזל והמשתפך והמתנועע? אפס, שם כמעמקי הנחר, מקום ים יד הקפאון לא הגיעה, מה רבה שם התבונה והתנועה, ההתרוצצות וההתנשיות וכך היה המעשה:

כבר רגילים היו בני אדם יושבי הסביבות במשך כל ימי החרף להתהלך, לררוך ולפסוע על גב מכסה הנחר, ועוד יתרה עשו, כי זורים היו חול ועפר על גב המכסה למסלה, למען לא ימערזו קרסוליהם כלבתם והגלים הנקפאים לא הרגישו מאומה. אך אלה, שנשארו צלולים מתחת למכסה, קנאו את קנאת אחיהם ויחכו ליום נקם. ויהי היום ואחד האנשים הלך דרך מסלה המכסה, ואחד הגלים הצעירים

בתור מין רפובליקה, שבראשה עמדו הכהן הגדול בתור עובד אלקים, וה"סופרים" בתור מחנכי הדור. בבית שני, שכל פרטי דברי-ימיו ידועים לנו בדיוק היסטורי פחות או יותר גדול, רואים אנו ביהוד עד כמה לא יכלה תבונה האידיוואליות העברית — שאינה סובלת שום שעבוד והכנעה לאיזה שלטון שיהיה, חוץ מזה של האלקים, ושכבר התפתחה או להכרה הפשית — עד כמה לא יכלה תבונה זו לשאת את העריצות של מלכי-ישראל ומלכי רומא. ורק לרגלי סתירה זו — באה אותה המרגידה הנוראה של חורבן בית שני.

גם בגלות הובלטה תמיד התבונה הסובייקטיבית של העם העברי. בודאי יש יהודים וגם מאורעות בדברי-ימיו, שתבונה זו לא נתגלתה בהם ביותר; אבל בכלל לא יצויר העם העברי בכל זמן-קיומו בלי תבונה זו. היהודי הוא אופוזיציוני מטבעו; הוא אינו יכול להסכים לשום עבדות, עיקר העיקרים של הרוח העברי היא — קדושת היחיד; היסוד של המוסר ההברותי הוא — השלמות האידיוואלית-צלית; היחיד צריך להיות חפשי, מסור לעצמו ואחראי לפני עצמו וכעד עצמו, בלי שום גבולים ופשרות. בראשית המאה שעברה, כשהחלה הקולטורה האירופית אל הגויט, התחילו היהודים לקחת חלק בחייהם הצבוריים, המדיניים, הספרותיים והמדעיים של העמים האירופיים, חוג-השקפה נחרב, מצבם הרוחני והאקונומי היה פחות או יותר איתן; אז נתגלתה האידיוואליות — המונחת בטבעה של הנפש הישראלית והשאפת להרות מוחלטת של היחיד בהתפתחות כחותיו הסוציאליים והרוחניים — בכל מלא-עמקה. היהודים עמדו במערבות הראשונות של תנועות-השחרור בכל ארצות אירופה; הם נתנו את המספר היותר גדול של רבולוציונרים ורפורמטורים, הם עזרו תמיד להריסת הישן, החשך, הריאקציה; הם דרשו חפש גמור לכל קבוצת; הם נלחמו תמיד בעד ההתפתחות ההפש של כל איש; הם התנגדו לכל מין השתעבדות של היחיד לאיזו אבטוריסט אנושי שיהיה.

תבונה סובייקטיבית זו נראה גם בספרות העברית.

המקרא הוא רובו שירת-הגיון נשגבה או ספורי היסטוריה. השירה העברית בכל התקופות היא כמעט כלה שירה הגיונית וסובייקטיבית. בימי הבינים, בעת שיצירת רומנים ונובלות הגיעה עד התפתחותה היותר גדולה, לא היו לנו כמעט שום מספרים, יען כי יוצרי רומנים ופואמות צריכים

פחאומיה מתפרצת מכמנו. אפס לא עשה מאומה לרוחהו ולישועתו...

מתחת למכסה הקרח, נשארו גלים צעירים בודדים, אשר בראותם, כי כל עמל אחיהם ללא הועיל, וכי אלה, שיצאו למערכת המלחמה לא שבו עוד אליהם, לא חפצו לצאת גם הם, פן יתמו לגוע כלם — ואבד סכרם. וישארו נחבאים שם, ובבליון עינים חבו לשעת הכשר, עת יתגלגלו מבונות הטבע לצד אחר, וההגידו גם הם ויצאו למלחמה.

שם בחשכה, בחרוצים עמוקים ובנקיקי המכסה חלמו הגלים חלומות העבר, ומגל אל גל הלכה המסורה, גל אל גל דבר חרש, כי עוד יבא היום, ומלאה הארץ אורה ונהרות כמים לים מכסים ובעזרת אותם הנהרות והאורות יפתחו הרצבותיהם ויצאו ממסגרותיהם, ללחום את ערמות הקפאון, וגברו עליהן והשמידו כליל.

כה חלמו וחלמו הגלים, כי לא יכלו להשלים את הדחקות הנוראה...

ואמנם לא לשוא קיו הגלים. אחרי עבוד הקופת מבת שנה השמש את מעגל סהלכו ברקיע, יום יום נמה יותר לצד צפון; יום יום שלח כמנו קרנים יותר ישרים — לא כל כך משופעים וכפופים — לארץ. כי אין עז ועצמה בנפש הכפופים והמהגנבים בדרך משופע לפעול מאומה... יום יום החלישו את כח הקפאון. עד שבאחד הבקרים, קרוב לכא האביב, יצא

רכילות.

הרבה שונאי חנכ ומעילילי עלילות שוא ישנם ל"המצפה", וכאשר נשאל אה עצמנו מאין לנו כל אלה? איננו יודעים תשובה אחרת מאשר להשיב אל לבנו, כי שונאי חנם ומעילילי עלילות שוא ישנם גם לעם היהודי. הכל מתפלאים בידאי, שאיננו עונים כראוי את שונאינו על שקריהם. אבל אנחנו מחזיקים בכלל קבוע, כי עתון הוא קנין העם ולא קנין העורך וכמו שאיננו רוצים לפרסם ב"המצפה" עניני אנשים פרטיים אחרים, שאין לקוראים נפקא מינה בזה, כן איננו רשאים לפרסם בו אף עניני העורך הפרטיים, ובמדתנו הזאת — אם טובה היא או רעה, יבריעו הקוראים — השתמשו בני בליעל שמחים לאיד, לנקום ב"המצפה" על כל עולה קטנה, שלפי דעתם עשה להם בעל "המצפה". — "המצפה" נלחם, למשל, בכל שנוררות מאיזה מין שתהיה, ובאשר החליטו אנשי הוה"פ הציוני לקבץ בסף בשביל בני הרצג התנגד "המצפה" בכל עוז. כי כשעמים אחרים עושים כן הוא נקרא "תשורת הלאום", אבל בקרבנו, שאנו דגילים בשנוררות, נראה הדבר כשנוררות פשוטה ואין לזלזל כ"ב בבני הרצל, שהם בכל אופן ממשפחה הגונה, אפשר להושיעם באופן אחר, בלי פרסום. על "הרציחה" הזאת, שעשה "המצפה", פרסם סופר אחד, עבד לזה"פ, מאמר מלא זלזולים גסים, חרופים וגדופים על עורך "המצפה" ואנחנו — שתקנו. סופר אחר, המודיע חדשות מגליציה ב"הצפירה", נתן לנו את אדרסתו, לשלוח לו את "המצפה", בהבטיחו שיכתוב ב"המצפה". הבטחנו לו, חפצנו לשלוח, אבל האדרסה אבדה לנו ולא יכולנו לשלוח. מה עשה הסופר? הלך ויכתוב על "המצפה", זלזולים ודבות שקר ב"הצפירה", להנקם בנו. ישנו בקראקא מלמד שבור ובוזי אחר, שהיה בתחלה אפיקורס גלוי, מן המשכילים של זמן "העבר", אך מתוך עניותו ומפני אומנות המלמדות נשאר יהודי פשוט והוא עתה ראש המדברים בארגנם של חסידים בלו. הוא מתקנא ב"המצפה" וסופל עליו ועל עורבו עלילות שוא ושקרים בדויים, מקלל ומכזה ומחרף כאחד השבורים בבתי המרוח. מה לו וללאוין לא תלך רכיל, לא תשנא את אחיך, לא תקום ולא תטור? מי זה החסיד השומה המשניח היום על זה או על הלבנת פני חברו? הוא העומד הימני לכתה חזקה ומי יאמר לו מה תעשה? ואנחנו לא נחפז לעשות למנוול הזה את החסד ואת הכבוד, להתובח עמו ובעסו הולך וגדול, כאותו הכלב הרע בשעה שסרים ממנו. — מברלין שלחה לנו הנהגת בית מקרא וביבליותקה (המוציאה אלפי מארק בשנה על עתונים אשכנזים וספרים וגם על מותרות) בקשה של שנוררות, לשלוח אליה את "המצפה" חנם בשביל בני גליציה. הדבר חרה לנו ולא שלחנו, ואחד מבני גליציה שם נקם בנו על זה ויבדה על עורך "המצפה" שקר מגובח וישלח אל ה"מאגנבלאט" הלבובי את היריעה המשונה המעוררת שחוק הזאת: "הד"ר שמעון ברנפלד אמר לי, כי כל בני גליציה הם אנשים משחתי המדות ובכר נואש מהם ואי אפשר עוד להושיעם" וראיה על השחתה המדות של בני גליציה אמר לו הד"ר ברנפלד, כי עורך "המצפה" כתב לו בקשה, שיכתוב מאמר "לכבוד הד"ר ביק ונגד הציונים", אך מפני הנמוס לא כתב. בזה בקש הבותב לעשות את עורך "המצפה" לצבוע, לנבל ולבוגד ואת הד"ר ברנפלד לשונא אה כל אחיו היהודים, אשר בארץ מולדתו. ב"מאגנבלאט" כבר נדפסה הכחשה על השקר ומצדנו היינו מסתפקים בזה, אך לכבוד הסופר העברי הד"ר ברנפלד לא נובל לחשות ועלינו לפרסם מכתבו, שכתב אלינו, להצטדק על הדבה הבויה, בהשמטת הדברים, שאינם לצרך הענין:

אדוני היקר והנכבד!

קבלתי את מכתבך מיום אתמול בצוהף הגליון של העתון, "מאגנבלאט", אשר שלחת לי. צר לי מאד, אם אירע לך דבר עצב על ידי — הגם שלא מדעתי ושל לא באשמת. אספר לך דברים כהויתם, ותבין מעצמך, אם אשם אני בדבר. בא אלי נער מגליציה בבקשה, כי אמציא לו הוראת-שעה בעברית. השיבותי, כי למורת רוחי אין הדבר ביד, מפני שאין דורש ואין מבקש לשפ"ע

ענין מארוקו. אשכנו וצרפת נכונות להתפשר ע"פ הצעת אוסטריא. הפוליציא תעמד תחת יד פקידים צרפתים וספרדים ובכאנק של מארוקו תשתתפה כל הממלכות. עתה דנים עוד באיזה חלק תשתתף צרפת. צרפת אברה איפא את מארוקו, שכבר נחשבה למדינה צרפתית.

על המצפה

אוסטריא המאושרה.

ממשלת אוסטריא ומועצת הממלכה אינן פוסקות מלדאוג ליושבי הארץ, לתקן תקנות ולגזור גזרות "לטוב להם" וכל אשר יוסיפו תקנות וחקים בן יגרע גורל הסוחרים ובעלי המלאכה וכן ירגישו משאות כבדים על שכמם עד שירבצו תחת משאם. מועצת הממלכה שקדה בחרף הזה בשקידה מיוחדת לתקנת הסוחרים ובעוד שחוק חובת התעודות לסוחרים ולמוזגים חרשים עודנו תחת ידי ועד המלאכות, חשה מועצת הממלכה ליצור חוק אחר, אשר ידאג את כל הסוחרים ועוזריהם לארץ: הוא חוק הבטחת עוזרי המסחר ופקידים בבתי יחידים לימי זקנתם. חובה יהיה על כל מחזיק איזה משרת או סופר או סוכן או מנהל ספרי מסחר, לשלם מס עצום חדש לטובתם לימי זקנתם. אבל גם הם עצמם ישלמו ממשבורהם. בלי בקיאות בעניני הסוחרים, בלי שאלו את פיהם או את פי פקידיהם, החליטה מועצת הממלכה את החוק הזה ואם גם בית האדונים יסכים לו יהיה לחוק. והסוחרים יהיו קרוב לתאות צירי מועצת הממלכה, המתאווים להראות, כי יצרו חקים סוציאליים. אין ספק, כי גם החוק הזה במחיות שונאי היהודים נוצר, כי רוב הפקידים הנוצרים ואף המשרתים ישארו בעבודתם כל ימי חייהם ולהם יועיל באמת החוק הזה, כי כאשר יזקנו ולא יצליחו לעבודה יקבלו פרס, בזקני פקידים הממשלה. אבל רוב הפקידים והמשרתים היהודים אינם נשארים בעבודתם לעולם, הם יעמלו בכל ימי עבודתם לחשוך בסף וליסד איזה עסק בפני עצמם. המה ואדוניהם ישלמו איפא חנם את המסים הגדולים. החוק יועיל גם לכמה אלפי נוצרים, אשר יתמנו לפקידים לגבות המסים ולכלכל את הכסף. מובן מאליו, כי פקידים יהודים לא יהיו. חלק גדול מהמסים ירד לכיסו הפקידים, כמו שכן הדבר גם בקופת החולים. ליהודים יהיה החוק הזה גזרה רעה פשוטה, כגזרות הרעות, שגזרו עלינו בימי הביניים, אך בימי הביניים גזרו בפירוש נגד היהודים ואפשר היה לבטלן והיום יקראו "חקים סוציאליים" וקשה לבטלן וביחוד בהיותן טובות באמת לנוצרים. — בוויין היתה בשבוע הזה אכפת הסתדרות הסוחרים והמשרתים והפקידים במסחר וכל הנאספים התמרמרו על הרשעות, אשר בחוק הסוציאלי הזה, על הגזרה הרעה, שגזרה ע"י ע"י הפרלמנט בלי דעת הסוחרים והמשרתים. פה אחד החליטו, לבקש את בית האדונים, לבלתי הסכם לחוק הזה, אשר לא על אדני הצדק והישר המבע. ויהודי גליציה מה הם אומרים? מובן מאליו, כי הסישתקושתיקה יפה ונמוסית, כמו שישתקו גם לחוק חובת התעודות לסוחרים, העומד לצאת. בזה נראה את הצרך הגדול שיש לנו בהסתדרות היהודים בגליציה, שהציע סופרנו הד"ר זיגרייך ושהוכיח נחיצותה בדברים נכוחים למכין. אספת יהודים מכל גליציה דרושה לנו ולא לאחר זמן, כי-אם מיד, אסור לנו להתרשל בזה. צרינו עובדים בחריצות, לא ייעפו ולא ייגעו להמציא בכל יום תחבולות חדשות, לרכאנו ולהעתיק את הקרקע מתחת רגלינו ומי זה האיש בתונו, אשר ימלאהו לבו להחשות ולהשתמש מחובתו? אם לא נעמול בכל תעצמות עוז ליסד הסתדרות ליהודי גליציה, להגן על חיינו ועל קיומנו — ואברנו. יום-היהודים נחוי לנו מיד וכל מי שיש רגש אנושי בקרבו יעזור למחר ולהחיש את הדבר, כי הסכנה קרובה.

דעתם בפרלמנט רק בענינים הנוגעים גם לגליציה. הקלוב הפולני מסכים להצעה הזאת בשמחה רבה, אף שהאשכנזים משיפילים בדבריהם את האלים הפולני ואת ארצם, כי הפולנים רואים בזה שיבת שבותם, חזוק האוטונומיה הגליצית ותחלת יסור ממלכת פולן. להצעה הזאת יסכימו גם הששכים, כי הם יקרבנו בזה אל תקותם, להפריד גם את מדינות ביהם ומורב מאוסטריא ולעשותן לממלכה בפני עצמה עצמה. אך את רוב הדעות לא תשיג ההצעה הזאת ימכ"ש שני שלישי הדעות, הנצרכים לשנוי עקרי כזה. והרוהנים והיהודים, אשר להם יהיה חוק בזה אסון לאימו, יוכלו לשקוט רע"ע.

המבוכה באונגריא.

כי הוא עומדת תחת יד גנרל. הפלדצינגמיסטר בארון פעיעיווארי, ראש הממשלה, אינו חומד לו לצון. בלי חמלה הוא מרכא את סרוב קנאי המאדיארים. במל את הועד העומד בראש המפלגות המאוחדות ויאסור להם להתאסף ולפעול, באמרו, כי לקחו להם קרנים למשול בארץ ולצות, כמין ממשלה שניה. הם צועקים חמם והממשלה עושה את שלה. והודיע הודיעה, כי בחירות חדשות לא תהיינה עד שיודה העם לחפץ המלך ולא ידרוש ממנו דבר, שאינו רוצה לתת.

הבחירות ברוסיא.

אל הדומא. נבחרו הבוררים, שיבחרו בחדש הבא את צירי הדומא. והארץ שוקטה! הבחירות הראשונה לפרלמנט הרוסי הראשון עברו בשלום! הדבר לא יאמן, אבל יובן לידע, כי הפועלים, שיש גם להם זכות הבחירה, לא אבו להשתתף בבחירות, כי פרלמנט בלי כל חרות לעם ולאיש באין הוא בעיניהם. כל קנדי-סיהם הומתו או הם עצורים בבתי הכלא, אספות בוחרים, שאינם מסכימים לפוליטיקה של הממשלה, אסורות, הנציבים והפקידים מהנהגים באכזריות משונה עם העם, העתונים, שאינם מודים לזה, נאסרים, אין איש בכל הממלכה בטוח בחייו ובהונו, לקונסטיטוציא כזאת אין איש דורש חרות רוצה לתת ידו. בבחירות משתתפים רק חששנים המודים בכל מעשי הממשלה, על כן הארץ שוקטה בשעת הבחירה. אם השקט הזה יאריך ימים נדאה בימים הקרובים. יש מנבאים, כי המרידה תפרוץ שנית. הרוחות סוערות מאד על מעשי האונם והתקיפות ועל שפיכות הדמים הרבה וביחוד על הריגת פקיד אניות המלחמה ש מ י ד, ראש המלחים המורדים בסבסטופול. — והרצח והשוד מתרבה; מלאה הארץ חמם. במוסקא באו עשרים שורדים מווינים אל באנק ויגזלו קרוב למיליאן דובל וימלטו ואינם. בכל עיר ועיר נהרגים שומרים ופקידים בחוצות ותפישת חשודים והלקתם עד כדי מיתה אינן פוסקות ובה תקוה הברוקרטיה להשקט הארץ.

מרוצתם. סובב, סובב רצו נעו. סחור סחור רקדו ויכברו. וגם המריאו לעלות על ראש הערמה. אך נפלו לאחור. ומדי נפלם, השמיעו רעש ושאון. אך כנואשים נלחמו, ויוסיפו בח להמרוה, והקצף רב כפלים והשאון הגדיל. אפס בזה המריכו את הקפאון. ויגורפו חתיכות, חתיכות ממכסת העפר, אשר מעל לערמה. ופתאם צהלו הגלים, כי בהציפם את השרטון על בנפיהם הסתכלו בערמה והנה אינה אלא גבוב של מים נקפאים, ותובה ריק ולא תבד איפא עליהם המלחמה....

אז התגברו המים ויריעו תרועת נצחון ובשאון והמולה התנפלו עוד הפעם על הערמה, וידחוה במקומה ויהפכוה על פניה. ויקלעוה בכתוך הקלע. ובאשר נפתח לפניהם הדרך, נדמה, כי רבבות לבבות הוציאו מחויהם נשימה אחת ברחבה... וישטפו המים הלוך וישטוף וקרני השמש נתערבו עמהם וישווחו ויתרצצו וכאשר עלו ירדו וינשאו על כנפי הגלים, נדמה, כי נשבר השמש ושבריו מפזרים כנבכי המים...

ברומט ע"נ סרט.

מכתבים מערי המדינה

קראקא. (מישיבות מועצה הקהלה) על סדר היום עומד חשבון ההוצאות וההכנסות לשנה הזאת ועוד לא נגמר, עוד התינה ישיבות בשבוע הבא וכאשר יגמר הדבר נפרסם את החשבון. לע"ע החלטו ענינים קטני ערך לכאורה, אבל נכבדים לקהלתנו ואולי ראויים הכ למופת לקהלות אחרות. ע"פ הצעת הפרנס ה' לאנגראק החלט לעשות לשוחטים מעילים הראויים לכבודם, שילבשום בבית המטבחיים, למען לא ילבשו שם כנדים צואים וקרועים להיות ללעג ולקלם. — הפרנס ה' אברהם דייטש ע"ד הציע הצעה נחוצה ע"ד הקברנים הממונים מאת הקהל והם אינם חופרים בעצמם את הקברים, כי אם ישכרו להם פועלים נכרים, גם הם בני מלכים מיוחסים, אין לפי כבודם לחפור באדמה. ומלבד שהדבר אסור ע"פ ר"ן (מלבד ביו"ט). הנה כבר נשמע, שהנכרים החופרים מחללים את הקברים בדרך ונהגים בהם מנהג בזיון, מעשים אשר לא יעשו... ה' דייטשער הציע למנות הקברנים, אשר לא יבשו לחפור בעצמם. הקהלה מרבה בשכר היהודים, למען יעסקו רק יהודים בקבורה והם נעשו "פריצים" ושוכרים פועלים אחרים. הפרנס ד"ר פ"ש לר מסכים לזה ואומר, כי לא רק מנקודת המצב הדתי עלינו למחות ביד הקברנים, כי אם גם חרפה לנו, כי יהודים המקבלים שכר בעד עבודה יבשו בעבורהם וישכרו פועלים נכרים, ולמה יאמרו, כי אין יהודים רוצים בעבודה חמרית ורק בעסקי איור יחפצו? זה חלול השם. הן היו לנו ויש לנו גם עתה אברים עובדי אדמה בארץ ישראל ולמה יבשו הקברנים בקראקא להפוש במעדר? ההצעה התקבלה. — משנה הנשיא ה' אברהם מרגליות הרצא ע"ד חברה, נושאי המטה, שהעם צועק על ראשיה, שהם נוהגים בחמסנות, אינם שולחים את המטה לנפטר עד שישלמו להם ככל אשר ישתו על האבלים והם מוציאים סכומים גדולים שלא לצורך. איך יוכלו אלה להמיל בכח עצמם מס על העם ולמה לחברה הזאת כסף הרבה? הצריכים הם לצבור קרן מתה ללא תועלת? הפרנס ה' שמואל לאנדא דורש חקירה ודרישה בדבר ואם אמת הוא ימחו בידם. — במו"מ על אדות הוצאות בית החולים היהודי הציע משנה הנשיא ד"ר לאנדא! כי אחרי שמשמשי החולים אינם יודעים לפעמים איך להתהלך עם החולים, ועתה דרושים עוד שני משמשים חדשים, שלא ידעו מאומה משיב שמוש החולים, יערכו רופא ביה"ח שעורים שעה אחת בכל יום למשמשי חולים, להורותם איך להתהלך עם החולים בכל המקרים והמסכות, ישנם גם אנשים ונשים אחרים, שאינם שייכים למשרתי ביה"ח, שיחפצו לשמוע את השעור הזה, למען ילמדו להיות משמשי חולים מומחים וימצאו לחסם בזה. ההצעה התקבלה.

מרגוב. בעירנו עומד בית ת"ת החת השנחת אשה, מזה אפשר לראות באיזו מדרגה נבונה הוא עומד ושם לומדים מאה וחמשים תלמידים עניים או יותר, ויגדלו ללא תורה וללא דרך ארץ, בלי סדר ומשמר ולכלם רק שלשה מלמדים. ואבותיהם בראותם, כי לא יעשו חיל במורס, יקחום משם, והם נשארים בורים רקים. ומה ידאב לב כל יהודי הדואג לעתידות ישראל, בראותו כי בני עניים יגדלו באופן כזה! ובכל זאת עסקני העיר בכלל והציונים בפרט, אינם עושים מאומה להשיב את מצב החנוך, כאלו אין הדבר נוגע כלל להם. הרב אב"ר בא אמנם בכל חדש לבחון את התלמידים, אבל מה יוכל לעשות במאה וחמשים תלמידים כשעה או שתיים? בבית הת"ת לומדים התלמידים בחדר כלוא ואפל המלא צחנה ובאשה, והשמש למרות רצונה לא תוכל לחדור לה נתיב אל החדר. פעמים רבות שאלתי, מדוע לא יבנו ת"ת מכסף העובדות של ר' זכריה מענדל אבערדאס "ל" — שהנתיב לתכלית זאת סכום הגון — או מן קופת הקהלה, שאינה עניה כלל? אבל אין מי שיעזור, כי כל אנשי עיר מרגוב עורם ישנים שנת קבע. גם עלי להגיד את האמת המרה הזאת, שגם הציונים פה הם במצב "נים ולא נים, תיר ולא תיר" (חוץ מפוע"צ). עצלים! עד מתי תישנו את שנתכם שהרגלתם בה עד כה? הלא כבר עלה השחר, ועוד מעט ותבא גם השמש הבהירה. מדוע אינכם רואים את הנעשה סביבותיכם, איך תוכלו להרים ראש נגד הערים האחרות (כמו פדוהיצה)? האינכם שומעים את הקול החורד בכח כל כך חזק לאזניכם?

סנדרה החדשה. הרעש, שהתחיל בעירנו זה שלש שנים כענין המחלקה בקהל, ירוע לקוראי "המצפה". שר המחוז עמל לעשות שלום ולא עלתה בידו. על כן בטל את מועצת הקהל וימן את ראש

את כל המדעים כלשון אמם? למה ויליכו את בנינו בדרך הקשה והנשחתה ללמוד בשפה שאינם מבינים אותה? "ככה שואלים ודורשים עתה מליצי הוירגון שלנו. השאלה הנכונה לאחרונה היא ההגיונות ביותר, עליה יש תשובה נאמנה. כל מורה שיש לו קצת מוח בקרקרו יפרש דבריו כראשית למדוריו בלשון שהתלמיד שומע, כן ראוי לעשות. אבל הבגלל זה יש לנו לפתוח בתי ספר מיוחדים או גם גימנוזיות ואוניברסיטות, ללמוד כל שיעור ז'רגונית, בגלל אשר כימים הראשונים אין התלמידים יודעים את לשון המדינה הנחוצה להם בודאי עד מאד? האמנם נחץ הוא באמת שיהיו התלמידים לומדים כל ימי למודם או זמן ארוך הרבה דוקא בלשון אמם? ואיך "השיטה הטבעית" וכדומה לברכה? איה כל הפלפולים, שפלפלו זה שנים רבות עד יום אתמול ממש על אדות השיטה הנכונה היחידה הזאת? איככה החלונו פתאם למעוה אחרי "השיטה הנשחתה", שכבר נחשבה לחרפה, כראוי? שמא האמרו, נברא אנבראש רמיה, מאן דאמר הא לא אמר הא, אבל לא בדעות יחידים אנחנו עוסקים, הלא הנועות הן, הנועות גדולות זו אחר זו בזמן קצר כזה, ובשתיהן משהתק הדור דוקא על ידי צעיריו, ואיבה נהייה מהפכה רוחנית כזאת כמעט כיום אחד. הדבר פשוט מאוד: גם המולגם היום ראוי מציאה ונפלטו עליה, כלי שים לכדעת מה מיכה. השיטה הטבעית הזאת, שאפשר מאד להסתפק בה אם "טבעית" היא בלשון עבר, טבעית היא מאד, ועל כן גם טובה מאד בכל בית ספר לענין לשון המדינה, המורים בילם יודעים אותה באמת ומדברים בה דבור טבעי באמת, והתלמידים מנסים גם הם לדבר בה דבור טבעי באמת, ובכל מקום שהם באים מחוץ לבית הספר הם מוצאים מסייעים הרבה מאד מדרגתם ושלא מדרגתם, ועל כן כל המכשולים, שמופרים מונים להראות את נחיצות הלמוד בלשון שהתלמיד שומע, במלים, ועינינו הרואות, כי אין תלמיד יוצא מבית ספר, שלמד בו שנים שתיים או שלש, בלי לשון ממחרת לדבר רוסית, אף על פי שבכנסתו לא ידע מאומה. ואם תאמר מדוע לא יבינו גם הפולנים והליטאים את הדבר הזה? מכינים הם הומב, אך הם מצטערים על הדבר הזה בעצמו: מדוע ממחר התלמיד להשתלם בשפה רוסית ומתעכב על ידי זה מהשתלם בלשונו הלאומית? מדוע לא תהי הלשון הלאומית שלמה לכל, כבר במקום שהעם המדבר בה הם רוב וישבו או בארץ מולדתו של העם הזה? זה הוא עיקר הדרישה, והסברא הפרגונית אינה אלא הוספה קלה, פרפראות להמתיק את הדברים. הפולני הלאומי לא יצטער כלל, אם יצאו בני הדור מהגימנוזיה בלי ידיעה נכונה בלשון רוסית. ובכלר שלא יה' לו הדבר לעבוב אחרי כן, ושאיתו הפנימית היא, שיגיעי ימים שלא יהיו בני עמו נזקקים במקום הזה לכל לשון אחרת. האפשר לשאיפה כזאת בינינו לענין הוירגון אשר בפינו במקום הזה? הימצא גם איש יהודי אחד, אשר ייטב בעיניו להחזיק את בנו שנים אחרות בבית ספר על מנת שלא ידע אלא את לשונו הוירגונית בלבד, גם אם יבטיחוהו, כי יהי בקי בכל ספרותה וידע את כל שוריה על פה? האם לא יחשבו רב האבות, כי ידיעה זאת בעצמה היא השפעת טובה יתרה, אשר אם לא תזיק לא תועיל מאומה? ולמה אפוא נבקש לנו דברים, אשר אם גם יתנוס לנו — זה איננו בלתי אפשר — לא נאבה להשתמש בהם?

ביתר דבריו מיכית מר מריווש, כי היהודים לא חשכו מעולם את הלשון השגורה בפייהם ללשון לאומית והוירגין בעצמו הוא ראה לזה, כי הלא על נקלה החליפו היהודים בתחלה את השפה הסורית בקבלם שפת אשכנז. ואנחנו מוסיפים, כי לשפה הסורית היתה יותר צדקה להיות לשון לאומית, בי בה נכתבה כל הספרות התלמודית והמררשים, החכמים כד כך ע"ד נ"מ. וככל זאת לא חסו אבותינו עליה, כמו שלא חסי על שפת עבר, הלשון הלאומית באמת, בהחליפם אותה בסורית. בכלל יינעם דברים, שאין עמנו מחקה בהם מעשי הגוים, למרות האות החקוי הטבועה בנו יותר מכל העמים. כן למשל לא עשינו מעולם בן ארם דעצם נשגב לעברו ולדוממו, אין לנו "קדושים" ופטרונים ומושיעים בין גרולי אומתנו המתים וגם את גרולינו החיים איננו מרוממים מעל כל העם. ואלה המרוממים איזה סופר ועושים אותו למין גבור לאמי, לקים מצות חקוי, הם מהבילים וראויים ללעג.

בברלין, קבל לפני, כי לפני איזה זמן המצאתי שעה לצעיר אחד מרוסיה, וכי בכלל נותנים היתרון לצעירי רוסיה על צעירי גליציה. השיבותיו: אני בודאי איני מבחין, אלא ע"פ מקרה בא פלוני הצעיר מרוסיה בו כומן, אשר אחד ממכירי פה כקשני, להמציא מורה עברי לבניו, ומולו של הצעיר גרם. אם עוד הפעם יבוא רב כזה ליד, לא אמנע מליכור את בן-ארץ-מולדתי לטובה. גם אמרתי לו, כי אפשר שאחד מיכני (רוסי) יקח מורה עברי לבתו הקטנה, אלא הוא עכשו בדרך, ובשובו אדבר עמו. אחר שני שבועות, לערך, בא אלי הנער עוד הפעם ושלתתיו אל פלוני מכיר, אשר כבר נדברתי עמו ול אדותיו. אבל הוא השיב פניו ריקם ועור קבל עלי על כי שלחתי לו איש... אפשר כי בגלל הרבה הזה ראה הצעיר הזה חובה לעצמו, להנקם בי וללכת רכיל.

אני קבלתי בספ"י כררכי המיד. כאשר התאונן באוני, כי אין איש שם לב לגורל אחינו בגליציה, אמרתי לו, כי באמת קשה מאד לעשות מה לטובתם מפני שבגרמניה ובכל ארצות המערב באו כבר לירי החלטה, כי אין תוחלת מגליציה, ובפירוש אמרתי לו, שאין אני מסכים לרברים האלה, אלא הרבה אני מצטער על זה. לפני זמן מה דברתי עם קצת חברי ההנהגה של חברה "העזרה" בגרמניה, והקוית היתה להלהיבם לאיזו עבודה צבורית לטובה אחינו בגליציה. אבל הם אמרו לי, כי נואשו כבר ממדינה זו, מפני כי נכשלו בבני אדם, שאינם מהוגנים וכל עמלם עלה בתהו. לכן כבר חדלו מלהאמין עוד בשום הצעה בבחינה זו. הצעיר החניף לי ואמר בשפת חלקות, בי עיני כל היהודים בגליציה נשואות עלי, וכי עלי החובה והמצוה לעמוד בפרץ וכו' וכו' על זה עניתו: איני, מאמין כי תהיה לי איזו השפעה על הצבור הישראלי בארץ מולדתי. לעתים רחוקות אני רואה יהודי גליציאני — וזה רק אם יחשוב להעזר על ידי אנב ספרתי לו, כי באני מכתב ממערכת "המצפה" בבקשה לחוות דעתי ע"ד ענין הקוריא הלאומית בגליציה, אבל נמנעתי מזה, יען כי פרטי הצעה זו בלתי מחוורים לי ואיני מאמין בתועלתה — ולהיות למליץ לד"ר ביק, גם כן איני חפץ.

הלך לו הצעיר הזה וכתב עכשו מה שכתב. אם יש עון בן, הוא רק בזה, כי קבלתי את האיש בספ"י ודברתי עמו, מה שלא היה ראוי לא מצד איכותו ולא מצד נמוסו. חשבת, כי סוף סוף בן ארץ מולדתי הוא, ואם אי אפשר לי לסייע לו בכסף, לכל הפחות אנחמנו בדברים.

אי אפשר לי, אדוני הנכבד, להכנס בובוח עם הכותב, והכל לפי המבייש והמחביש, אבל הרשות לה, להשתמש כמכתבי זה לפי חפץ ולפי הכנתך.

והנני מקורך ומנבדך

ד"ר שמעון ברנפלד.

מן העתונים.

שאלת הלשון עומדת עתה על הפרק בקרב עמנו ברוסיה. מעריצי הוירגון נצחו שם נצחון גדול לע"ע. מכל העתונים העברים לא נשאר רק אחד, ספרים אינם יוצאים כלל בשפת עבר, בעוד שעתונים ז'רגונים יומיים גדולים ישנם עתה חמשה ועוד יקומו בקרוב ספרים ז'רגונים יציצו ככמהין ופטריות אחרי הגשם. והדמוקרטים דורשים בכבד ראש ובכל הקף, ליסד ב"ס, ששפת הלמוד בהם יהיה הוירגון, כל הגוים דורשים זכות לשונם הלאומית, לכן גם הם לפי דעתם צריכים לדרוש זאת, כאלו היו כבר בטוחים, שאם אך תהן הממשלה רשות ליסד ב"ס, רגונים מיד יחדלו היהודים ללמד כניהם את המרעים בשפה אחרת וילמדו הכל בשפת אמם. השובה נכונה משיבם מר י. א. מריווש ב"הומן".

לאומים שונים התעוררו לקנא קנאת כבודם הלאומי, וכל אחד תובע בין יתר הדברים את עלבונה של לשונו הלאומית והספרותית, אשר נחל מאבותיו ואשר לא זו מלחמבה בכל ימי עניה וגלותה. ובכן גם עלינו לדרוש כזאת. אבל השאלה הזאת, הברורה כל כך לפולני, איננה ברורה כלל ליהודי, אשר אין לו שפה מרוברת אהובה בלשון הפולנית לפוננים, אשר לא השתמש עד כה בשפתו המדוברת הזאת גם במרה שהותרה לו ואשר אם יתנו לה מהלכים בשעור גדול, אפשר מאד, כי יאמר אי אפשרי בתקנה זו. ואף על פי כן רבים מתאמצים בכל עז להשתדל למענה, כרי שתהי תביעתנו שלמה ולא יחסר בה דבר מהתביעות כל העמים. "למה לא נהיה ככל העמים" המכבדים את לשונם הלאומית? למה לא נלמד את בנינו ז'רגונית? למה לא ילמדו בנינו

בספר ויעלם. הזמן כבר נעגש פעמים רבות פעמים אחדות נמלס מבית כלאו. הנאשם שכנה שמו בוין דושעמס פטריק הווארד. כפר בכל. אבל השופטים הכירוהו, כי הוא הגנב המפורסם בשמות שונים עיפ מדת גופו ואבריו וע"פ צלמו הפוטוגרפית. בוין גנב בבית הלנדברנק מתחת יד איש מונה שמרות כסף עשרים אלף כתר ברגע אחד, שבא אתו בדברים. משפטו נחרץ למאסר קשה לשש שנים.

האסון בקוריער. כמקום האסון במכרה הפחם בצרפת, שנשרפו שם כאלף ומאה (הפועלים אומרים אלף וחמש מאות) איש, שובתים עתה חמשים אלף פועלים, המשתמשים במכרה הזה לדרוש הטבת מצבם. אסון נורא במסכת-ברזל. במדינת קולוראדו במערב ארצות הברית באמריקה הצפונית נתקלו שני מסעות אנשים זה בזה בלילה. עגלות אחדות נשברו ואש פרצה מן המכונות ותאכל את העגלות ההפוכות עם ההרוגים והפצועים. בארבעים איש נקברו תחת משואות העגלות.

עוד אסונות. ב ס א ג י על האי פרמווא, אשר ליפן בים ח'נא, היה רעד אדמה חזק, מאות בתים נהרסו והרבה מאות נפש אדם נקברו תחתיהם. — בכראזילא היה סער חזק, בתים נהרסו ואנשים רבים נהרגו.

מרפון כרי חומי ברזל. מלגראף בלי חבור בחומי ברזל כבר התפשט בכל הארצות ומשתמשים בו בצבא ובאניות. אבל מלפון בלי חבור בחומי מתכת, כלומר לדבר עם איש במרחק כמה פרסאות בלי שום חבור נראה, זה לא נודע עוד. ועתה המציאוהו, וכא באירופה או באמריקה נולד הפלא הזה, כי-אם באזיא. "פראי אזיא" הקדימו את האירופיים בהמצאה טחנית נפלאה כזאת. הנהגת אניות המלחמה ביפן הודיעה, כי הפקיד באניות המלחמה קינורו המציא תחבולה לדבר מרחוק עם איש בלי חבור חומי מתכת.

דורש אר המתיים. אכר נוצרי במאשין (פולן הפרוסית) נתפש עתה על אשר חתר בקבר חצירות של עדת ישראל ויכרת ראש מת יהודי לצורך הבלי. בית המשפט עשה אצלו בדיקת הבית וימצאו בידו ראשי מתים ואברים. על שאלת השופט מדוע עשה ככה ענה: כדי להבריא את בהמתו שתתן חלב הרבה. והמה מעלילים על יהודים, כי הם משתמשים במתים נוצרים לצרך דתי. (ש. ה.)

חוק הגורים באנגריא. דבר הגזרה נגד הגולים באנגליא בא שוב על שלחן הפרלמנט. למרות מפלת הקונגרואטיבים גוזרי הגזרה, מוסיפים הפקידים אצל הנמל על חוף הים, להחמיר בחוק הגולים ולהחזיר גורדים בתואנות רשע, אף שיש להם כל התנאים, שהחוק דורש מן הנכנסים לאנגליא. הלורד רותשילד אמר בדרישה שדרש במשאטאם. כי יש לו ראיה, כי בבוא הגולים, אשר ישיבום פקדי אנגליא לארצם לגבול רוסיא, יורו בהם שומרי הגבול וימיתום. סוכנות המלגראף של ממשלת רוסיא מכחישה את השמועה הזאת כהחלט.

מרשינות. מקאמיואנקא (סמרוטילאווא) מודיעים אותנו, שכמה מהציונים וסתם בחורים החליטו להציג על הכיסה חזיון מתולדות עמנו לשעשועים וההכנסות תהיינה לפרינסת עניי הקהלה בצרכי הפסח וכבר התעתרו לזה בהכנות רבות. — כשמוע הדיין ממלא מקום הרב שמה, הלשיין לפני שר המחוז, שברצון הציונים לבטל את הדת ולשנות סדרי בראשית. — הפקיד ענה: כי אין בכחו למנעם מדבר טוב וכל דרך כל בלי איירופה הנמוסים. — הדיין הלך בבשת פנים. לוא בא החרד הזה בדברים עם הציונים וקנה מהם איזה כרטיסים לדבר שבצדקה בתנאי שלא יעברו על דיני הש"ע. כי אז בוראי שמעו לקולו ולא הוצרך לכתת רגליו לחקית מעשי ידי ראש קהלת לבוב. להלשיין על צעירי ישראל בוישה וכלמה!

הרצח בכפר קרונני. שלשת יהודים נתפשו. וכך היה כפי שמספרים: בלילה אחר הרצח ראה הנפח אשר בכפר ההוא, את חמותו החרונה של היהודי בהלמו ולפי דבריו הגירה לו, כי האנשים, אשר מנו אצלו גרון אתמול בצהרים הרגו אותה ובני ביתה. כבקר באשר קם הנפח ממשכנו הלך לבית המשפט אשר בכרזא

ה' ש. נבחר ביום השני ממפלגות האינטליגנציא, למרות התעמילה מצד הנשבעים במקום הקדוש. אולם בין בה ובה אכדנו כמה יועצים יהודים, אנטישמיים נבחרו בעזרת בוחרים יהודים ושם שמים מהחלל. אולי יועילו דברי ובני עירנו יפקחו עיניהם לראות עותהם, יחדלו מלאכול אלה את אלה בכל פה ויזכרו את דברי המדרש: לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום. ברכאי.

מכתב מערב הדרומית.

ערן. בעיר הנעם יהודים בעלי תורה בפרד"ם ומשנה וגמרא והרמב"ם דורכים המה בהם. הגוף הזה ארצו פוריה בכל מיני זרעים ופירותיו מתוקים והיין היוצא ממנו מענבים לבנים מתוק בטעמו וריחיו. הרמונים אם ייבשו אותם יעמדו יותר משנה ואין בהם חרצנים. גם האגוזים והחבושים משובחים בטעמם, הארץ הזאת היא מישור ועד מהלך יום או יותר ימצאו בה הרים ומארכע רוחות העולם היא פתוחה, ומג האויר הוא טוב, אף אם הוא קר בחורף. בכל בית יש בלי-חרס קמנים בעין כוביא ובם מרליקים אש ומתחממים. הארץ צריכה למטר השמים. היהודים בצנעא ברור אצלם, אשר אכזתיהם כאו לארץ הזאת וסביבותיה לפני חמשים שנה או יותר קודם הרבן בית ראשון וכאשר שמעו נבואת הנביא ירמיה (כ"א) היושב כעיר הזאת ימות בחרב וברעב והיוצא ממנה והיתה לו נפשו לשלל, נקבצו מישראל הרבה משפחות ורובם משבט יהודה עם זקניהם ושומריהם וכל מחמדם ונשיהם וטפם וגם מהיראים את דבר ה' (קפיטל כ"ו) ויהקבצו ויצאו מהעיר עם כל הבכורה וכהנים ולויים לערך חמשה ושבועים אלף וחמשה ועשרים שרים וילכו דרך המזרח ויעברו את הירדן וילכו מהלך אחר עשר יום במדבר עד שבאו לארץ אדום ושעיר ויעברו משם במדבר ערב עד שבאו לארץ הזאת והגיעו לעיר צנעא היא אויל ויראו את הארץ, כי טובה ורחבה ואוירה וך ונקי וגם ארבעה מינים של לילב יפים בהררם וכל הארץ הזאת לא נופלת היא מארץ בנען וישכונה והשם נתן חנם בעיני המלך והשרים ויתן להם מקום בראש העיר תחת ההר ויבנו להם בתי כנסיות ובתים טובים לשבת וימליכו עליהם מלך ובתי דינים כמשפט התורה וישובו אל ה' בכל לבנם וילכו מחיל אלחיל באין מפריע עם שלמינם ורכושם ובמסחר ובמלאכה וישובו עם הערביים כאחים ויפרו וירבו מאד עד ימי עליית עזרא הסופר ע"ה מבלל (עוד יבא) אברהם סעריא סאלאמן.

מחרוב ומרחוק.

אחרית תקוותיו שר הממציא יאן שמשעפאניק. לפני עשר שנים הרעיש יאן שמשעפאניק את העולם בהמצאותיו. שמשעפאניק היה כנודע מורה בבית-ספר העממי בעיר הקטנה קארטשינא. פתאם עזב את כסא ההוראה ויתחיל לעסוק בהמצאות חדשות. כיחוד במהצוע האריגה. כל העתונים מלאו פיהם תהלתו ויכנוהו "עדיון הפולני". ביחוד שמח עליו העם הפולני, אשר מקרבו יצא. בשנת 1898 נוסדה חברה בעלי מניות, להוציא את המצאות שמש. לאור. בסך 1.120.000 כתר נוסדה החברה ולא ראתה ברכה בעמלה. ביום 9 לחדש זה היתה בוין מבירה בפומבי של הפמנטים ופריויליגיות על המצאות שמש. החברה ערכה את מחירם 800.000 כתר, ואח"כ הורידה את המחיר על 5.400 ואין קונה. בה עכתה בתהו — מלבד הון החברה — תקות הממציא גאון העם הפולני.

חבר מו"פי שטרות-בסרף. בקלוזשואר כאונגריא נתפש חבר מזיפים, שעשו שטרות בני עשרה ועשרים כתר על סך מאת אלף כתר וכבר הוציאו. המזיפים הם נכרים.

סוף גנב. בוין נגמר דין ראש חברה גנבים, שעסקו רק בגנבות גדולות בבאנקים וכבר הרעישו את כל הערים הגדולות באירופה ובאמריקה בגנבותיהם הנפלאות. ראש החברה — איש זקן, ששנה שמו ותארו בכל מקום — נגש אל הנזכר בבאנק או אל איש אחר המונה שם כסף ויבא אתו פתאם בדברים ואיש אחר מחבריו חדר אל תא הגזבר או נגש אל המונה ויגנב

הקהל הקודם, הישיש ר' יחזקאל לאנדא, לקומיסר בטעם הממשלה ואילו מנה שמונה יועצים, לנהל את הקהלה. זה היה נצחון לפרנסי הקהלה וראש מהגנדיקם ר' דאוויד ערב מחאה ללכוב, כי שלא כדון בטל שר המחוז את הנהגת הקהל. סוף סוף הועיד שר המחוז בחירה חדשה של י"ח יועצים. המלחמה היתה לחיים ולמות. בבחירה הזאת הבניסו המהגנדים שבעה יועצים. דמינו, כי עתה יהיה שלום בעיר, אך לא, שתי המפלגות ערכו מחאות והבחירה היתה לריק והקומיסר שב לנהל את הקהלה בשם הממשלה. מחאה המהגנדים על טעשי שר המחוז עשתה פרי, נציבות המדינה ענתה, כי לא היה לשר המחוז למנות קומיסר וי"ח פרנסי הקהלה באו לזכותם ובחירה חדשה לא היתה עוד רק להשעה פרנסים היוצאים ע"פ הגורל. הישיבה הראשונה של פרנסי הקהלה היתה בשבוע שעבר. כמה מאות איש באו אל הישיבה, לראות איך יפול דבר. נשיא הקהלה ר' יחזקאל לאנדא בא ויגד, כי הילה וזקן הוא ואינו יכול לנהל את הקהלה והוא מתפטר ממשמרתו, שעבר בה שלשים שנה, ויצא. שאין גדול קם בבית, סגן הנשיא ר' אהרן יצחק יינבגר, איש זקן מאר, חולה ולא בא אל הישיבה ולא היה מי לנהל את הישיבה. ע"פ הצעת ד"ר דאוויד הושיבו בראש את ר' מאיר קארבל ממפלגת הימין, הזקן בכל הבית, ולא אבה לקבל עליו את האחריות. בזה נצחו המהגנדים נצחון גדול. רפומציא של חמשה אנשים מהמהגנדים עלו אל שר המחוז בבקשה נמרצה, לעשות קץ למבוכה, כי זה חמשה חודשים לא קבלו משרתי הקהל את שכרם. שר המחוז הבטיח ויזמן אספה ליום ה' וישלח קומיסר, ר"ר שווארץ (נוצרי), לנהל את האספה. בישיבה הזאת ה"ו למתנגדים הרוב, כי הנשיא וסגנו לא באו אל הישיבה. בראות זאת מפלגת הימין נסו מן הישיבה מפחד, פן יבחרו נשיא ממפלגת המתנגדים. אך הקומיסר גזר עליהם קנס אם לא ישובו. ועל אפם ועל חמתם נבחר ר' יעקב גרוסבארד מן המהגנדים, לנהל את הקהל עד בחירה רה"ק חדשים. א. מ.

יאסלא. אחרי מהומות ומבוכות, שהרגיוז את עירנו זה יותר משנה בדבר פרנסי הקהלה שקמה עירני בשבוע שעבר, כי בחירת הקהלה היו פה. השאון היה גדול מאד. בכל יום ויום היו אספות חרות, ברחובות עמדו כל היום אגודות אגודות "איש על מחנה, ואיש עד גדלו". — הבחירות היו ביום ר' שבוע שעבר; האופוזיציה ובני כריהם הציגים נצחו, ויכנסו שני יועצים — שרק בעבור היתה המלחמה — אל חדר הקהל, את ראש האו-פיוציא הציוני ד"ר אברהם קורנהורוד"ר אוברלנדר. — דמינו, כי אחרי מלחמה כבדה כזאת יבאו שלום ומנוחה לעירנו. אך לא. עוד הפעם מחאות, מפלגה ראשי הקהל ערכה מחאה נגד הבחירות. בעריש מעללער.

סמבור הישנה. (מחלוקת שלא לשם שמים.) אשקא דריספק חרבה ביתר ועל מנוי דין יצאה אש בעירנו והבאבי כל חלקה טובה. שאלת הרבנות עוד לא נפתרה מיום שנפטר הרב אב"ד לפני שלש שנים. על הרב יובלו להתאחד, רק על הדין לא. מפלגה אחת, הסידו ב. נומים אחרי נכד הרב הנ"ל וחסידיו ס. אומרים להרכיב אלוף לראשם מאנשי שלומם. לא אכנים ראשי במחלקת, לשפוט עם מי הצדק, אולם על התועבה הנעשית בעירנו כשבוע שעבר עקב המחלוקת הזאת לא אובל לעבור בשתיקה. שמעו והשתוממו: בבית מועצה עירנו ישב מעולם חלק פסחים ונכר יהודים. לפנים לא היתה השפעתם נכרת כלל, ואם אחר מצוררנו פער פיו לכלי חק, היה יכיר לדבר בכל העולה על רוחו ואחינו עמדו ברחל נאלמה לפני גוזיה. המצב הזה השתנה לגמרי, מעת אשר ה' א. ש. נבחר לבית המועצה. הוא נואם נפלא בשפת פולן וגם חכם אשר עניו בראשו ומאז השפעת אחינו בכית המועצה הולכת ורבה. בשבוע שעבר היו הבחירות לבית המועצה. אחדים מאחינו אשר הרוח המשחית של עירנו לא ככה בלכס הזיק האחרון של דאנה לגורל עמם, ראני שע"י מחלקת הרבנות יתפרדו הכוזרים היהודים לאגודות, קנדידימוני ישארו במעוט והנוצרים, העם לא בינות, אשר לא זכו למחלקת הרבנות ורינות, יירשו נחלת יעקב. וע"כ קראו לאספה לבית המדרש, שם התאחדו המפלגות, לקיים המשל "עמון ומואב שונאים זה לזה וכו'" ובמקום הקדוש תקעו כלם כף וישכעו ככבורם, לתמוך ביד הקנריטים מאחינו משתי המפלגות פה אחד. למחרת בא יום הבחירה, מה יעשו יהודינו? מפלגה אחת התאמצה בכל כחה למחוק מתקנות שמיית הקנריטים מצר נכד הרין ולכן נבחרו במקומם — נוצרים ידועים ושונאי ישראל. בין הנופלים נמנה גם ה' א. ש. אשר הרבה פעל למופת ישראל במועצה, יען, כי גם הוא מסכים לנכד הרב. הן אמנם

משאקאלוב ראש החברה. בתחלה שחק על זה. אבל מיד נוכח, כי אבד שברו, אם יחרימוהו היהודים. כי כד סוכניו וקוניו הודיעוהו, כי לא יוכלו עוד לקחת את שמריו, כי אין קונם. משאקאלוב התרפס ויפס את היהודים ויבטיחם כי ישתדל בעצמו אצל הממשלה, להתיר את ישוב היהודים בקיבו ונתוך החברה יכמלו את הסעיף, הדורש להוציא את היהודים מכלל החקים. גם ישתדל ליסד חברה מיוחדת של סוחרים יהודים כרשיון הממשלה.

היהודים והבחירות ברוסיה. קמה עצת כוליגין. המניסטר הקודם לעניני הפנים ברוסיה. כוליגין, שחבר את חוק הבחירות הראשון, הוציא בפירוש את היהודים מן הכלל ולא נתן להם את זכות הבחירות. בחוק הבחירות החדש נתנה ליהודים הזכות לבחור ולהבחר. בשבוע הזה החלו הבחירות ואין כל היהודים כוחרים למרות החלטתם. הפטריוטים מצד אחד וה"בונד" האפומרופסים הצעירים, על העם היהודים מאימים על היהודים, לכלי השתתף בבחירות.

נגד שוד היהודים. באספת חברת הספרות הנוצרית בפטרבורג העירו רבים על האנישציה הנעשה עתה בערים רבות, לכונן שוד ליהודים, ונחוש לקום בעוז נגד המשיחיתים האלה, הסכנה גדולה עתה, כי ימי הפסח באים. החלט להקהיל אספה מיוחדת לדבר הזה.

ה"אריאנץ" הווינית בשביל גוגי רוסיה. מחדש נובמבר עד כה העבירה האליאנץ שני אלפים מנולי רוסיה לארגנטינה, עתה הוציאה הזהרה, שלא יבאו עוד גולים לסראקא, כי לא תוכל עוד להעבירם.

היהודים בפרנקפורט האנגלי. ששה עשר יהודים יושבים עתה בפרלמנט האנגלי, רובם ליברלים.

בא — בשלח. חסיד אחר היה רגיל לנסוע דרכו לכ"ן שבת שירה, פרשת בשלח. פעם הקדים ויסע פרשת בא. כאשר שאלוהו על הקדימה ענה: הלא ידעתם, מצוה זו יותר מבשליחו.

משרה הספרות והמדרים.

מסחרי הנפש שר היפנים.

זה לא כבר יצאה לאור מחברת קטנה מאת סופר אמריקאי, על "תורת בושידא אצל היפנים". התורה הזאת מלמדת כיצד להתנהג בכל מקצעות החיים החברתיים, ופקודיה ראויים באמת לשימת לב וגם לשמוש מעשי, לא רק מצד אנשים בעלי עור צהוב. היסוד העיקרי של תורת בושידא, הוא: כבישת הדגש. האירופי, או האמריקאי, כשלו אינו טוב עליו, אינו מתאמץ, עפ"י רוב, להסתיר את בעסו מעיני חבריו. הוא מדבר אז כסגנון גם, אינו עונה על שאלות, מעמיד פנים זועפים, שופך את חמתו על כל הבא לידו, ביחור על המשושעבדים אליו ועל בני ביתו. לא בן היפני ההולך בתורת בושידא: הוא אינו מגלה לאיש את הגעשה בקרב נפשו פנימה, גם כשלו רע עליו מאד, ילין תמיד גיחוך על פניו. עלבון, מכאוב, מקרה-אסון, הפסד-ממון, — כל אלה אינם סבה מספיקה ליפני ל"צאת מכליו". בצחוק על שפתו הוא מחויב ללכת לקראת המות, ובצחוק על שפתו הוא מחויב להבריע למכה את אויבו. הוא בוכש את בעסו, את קנאתו, את שנאתו, את געל-נפשו. הוא נזהר מבקרת ומנתינת-עצות, שתי מדות, שאינן מביאות תועלת לשום אדם, וכמו בן מהתנגדות לדעה אחרים. היפני אינו מרגיש ענג מיוחד בשמחללים אורו, ולכן אינו אוהב את האינציות ואת ה"כרבות על הבום". בשמעליבים אותו אינו עונה גם הוא בדברי עלבון, וגם אינו מספר לאחרים את אהבתו ואת שנאתו. הכלל השני של תורת בושידא, הוא: להשתדל להכלים תמיד, בשיחה עם חבריו, רק את הצד הטוב של כל דבר, ולעבור בשתיקה על הצד הרע. כששואלים את היפני לשלמו, הוא עונה תמיד, כי הוא בריא וטוב. מחר יפני, גם כשהוא נוטה לנפול, לא יודה לעולם כי עסקיו רעים. כשמדברים איתו על אדות קונקורנציות, יודיע תמיד, כי סחורתו של הקונקורנט היא באמת טובה כלי שים פקוק, אלא שהוא בעצמו אינו יראמשום התחרות, מפני שהוא עומד ביחס עם גדולי הפבריקנטים, וכו'. האירופי רגיל להכריז על מהגנדו בדעות פוליטיות או בעניני מדע, כי הוא רמאי, שדלמן, הדיוס גמור, או הוזה בעל-דמיון. לא בן היפני: כשהוא מדבר על

ויספר חלומו אשר חלם. ראש של בית המשפט שלח מיד שלשה שוטרים אל האנשים האלה, אשר הגיד הנפח ויבקשו בכל פנות ביתם וימצאו כתנותם מלאות דם. מיד לקחו השוטרים אותם אל בית המשפט ושם הודו, כי הם הרוצחים, אשר שחטו את שתי הנשים ושני ילדים.

תשובה. לפי הודעת ה"רוס" נתכרה ביום 13 מארץ בסוד המניסטרים השאלה בנוגע למה שנתפסה בבית הרפוס של הגרונצלסמכה וכרשיון הצנזור קול-הקורא של בעלי המאה השחורה המעורר את העם לאבד את הוויכוח ואת מנינם הגרף וויטה. ביחס לזה נדונו חברי סוד המניסטרים גם בשאלה, היש להניח גם להבא את מציאותן של יאגורת העם הרוסי וה"אגודה הלוחמת עם הריבולוציה והאנרכיה" וכמו כן את שאר הארגוניציות ה"לוחמות". סוד המניסטרים החליט, דאחזו כאמצעים נמרצים ולהוציא פקודה, לבטל את כל האורגניציות הלוחמות, כאשר יש בהן סכנה גדולה לשלום אזרחי הארץ.

סכומי הכסף רתמיכת שדודי רוסיה. הועד המרכזי בפטרבורג לעזרת השודדים חלק עד כה בערים השודדות שלש וחצי מיליון רובל, שכאו מחוץ, מלבד הכסף שנמכר במקומות ההם עצמם. ברוסיה נקבץ לעזרת השודדים מיליון רובל ומחצה. מחוץ לארץ כאו לערך שלש מיליון רובל.

מומרים שבים רדת אבותיהם. המומרים ברוסיה מרבים לשוב לדת אבותיהם. הם מוסרים בקשה אל שלטון הרת, כי רצונם לצאת מן הכנסייה הרוסית. דשלטון שולח פקודה לכהני המקומות, כי ימחקו את שמות האנשים מספרי המטריקות ואז מודיעים המומרים את הרבנים, כי הם שבים לדת ישראל.

הסתות ההמון נגד היהודים. כמועצת המניסטרים הרוסי נגמר, להעיר את הפקידים בכל המקומות על הנחיצות, לתפוש באמצעים נמרצים נגד מסיתי העם להכות ביהודים, כי כזה יתרגז ההמון הרל. מועצת המניס-טרים החליטה לענוש את המסיתים ההם ותמלא את ידי המניסטר לעניני הפנים לערוך חקירה ודרישה על אדות הפרעות האחרונות בהומל וליסר ע"פ החקים את הפקידים, שעמדו מנגד בשעת השוד.

משפט נידהארדט. ביום ב' אפריל יהיה משפט שר העיר ארסה, אשר לפי הודעת הסנאטור קוסמינסקי הוא אשם בדבר זבח היהודים בארסה.

ישוב יהודים חדש בארץ ישראל. אין רע בלא איזה טוב. עקב רדיפות היהודים הנוראות ברוסיה חמל השלטן הטורקי על היהודים ויקל מעט את תנאי כניסתם לארץ ישראל, תחת אשר עד כה אי אפשר היה ליהודים מרוסיה להכנס שמה. כדרך הזה נמלטו כמה מאות יהודים לארץ ישראל, קצתם להסתתר שם עד יעבר זעם וקצתם להשתקע שם הציונים כסרמנט שושג ברוסיה הרדומית הגדילו לעשות, הם יסדו חברה של חמש מאות בעלי מניות, כל מניה בת חמש מאות רובל ואחד יוכל לקנות עד עשר מניות. בעד רבע מיליון רובל יקנו חלקת אדמה בא"י בשותפות ויחד יעבדו אותה וכל אחד יוציא סכום קצוב כדי מחיתו. כל רכוש העדה יהיה קנין הצבור מלבד הנמצא בבית כל משפחה. כל עבודה תעשה בשביל הצבור. גם בחרשת ובמלאכה יעסקו בשותפות. מן הרוח הראשון יסלקו בראשונה את החוב לכל החברים, שקנו יותר ממניה אחת עד שיהיה לכל אחד חלק כחלק בנחלת העדה ואז יחלקו בשוה ברוח הנשאר. גם בזעמנשטין נוסדה חברה כזאת בעלת חמשים חברים, שכל אחד יתן שני אלפי רובל ויעסקו בשותפות בעבודת אדמה וחרשת המעשה. חברה גדולה נוסדה כאישנו לישוב ארץ ישראל. — בווארשא נוסדה חברה חדשה בשם "עבודה לעסוק ביישוב ארץ ישראל" וחברה אחרת של "פועלי ציון" בשם "חלוצים לארץ ישראל". כבר שלחו אורחה ראשונה. הם ערכו שעורים ללמוד שפת עבר ומנהגי הארץ.

נקמת יהודים. בקיבו נוסדה חברת מסחר וחרשת המעשה. וראש החברה, שונא ישראל ידוע, לא אבה לקבל יהודים אל החברה. באופן שיראו היהודים מפני נזק רב בעסקיהם. אך הם עמדו על נפשם ויכריזו בכל בתי הכנסת, כי אסור ליהודי לקנות ישמרים מבית החרשת של

מתנגדיו-בדעות, הוא מברית תמיד את הצד הטוב שבהם, ועל השאר הוא עובר בשתיקה. לפי תורת בושידא יש גרעין של אמת בכל דעה. היפני לא ינסה לעולם להסב את לב אחרים מרעיון החביב עליהם, ע"י בקרת זעומה והתנגדות עזה. לפי דעתו, מרגיש כל אדם את הצרך להתענין באיזה דבר, ואסור להפריעו מתענוגו זה. ולפי שהאירופים והאמריקאים רגילים דוקא להכנות את דעות אחרים בפניהם, לכן אי אפשר לידידות ורעות אמתית בין המערבים ובין המזרחים. המחזיקים בתורת בושידא חושבים את נפש האדם למין מקום פתוח, שאפשר להסתכל בו ולראות את כל הנסיונות, החפצים, התאוות, וכו'. והסמכיים בכל עת אל נפשם כלי משוא-פנים ואם ימצאו, כי אחת המדות אינה משוכללת כראוי, אז צריך להשתדל להשיג את החברה המושכלת, מבלי הראות לאחרים, כי היא חסרה לפי שעה. תורת בושידא נותנת ערך גדול גם לנימוסים החיצוניים, וביחוד להשתדלות להשפיע על אחרים ע"י המראה החיצוני. הכושידאסטים אינם איהבים לתת לפני אחרים דין וחשבון על מעשיהם, וכמו כן אינם דורשים דין וחשבון מאחרים, ואינם נוהגים עצות לשום איש אפילו לידידיהם הנאמנים. אחד העיקרים היותר מצויים בתורת בושידא, הוא: כי מעשים טובים שלא בזמנם ושלא במקומם יוכלו ליהפך לחמאים; ולהפך, חמאים למועד הנכון וכזמן הנכון יכולים ליהפך למעשים טובים. "הזמן".

ארגז מכתבים.

בן לוי אוסי, רוסוב, אצל סניאטין. — פנחס: "די וועלט" 23. Köln a/Rh. Ubierling. — איש מבית לוי: "חמדת ימים" אינו בתנ"ך, אבל "ויכל אלקים" מתרגם הירושלמי "וחמדת". — וויטלין: אינגו. — א. צ. א. — ישנם לנו נחיצים וטובים יותר. — י. וואלף: יוצא במועדו. — קלינגער: המ/ Mille end Rd. London E. 48. ספר כזה אינגו. — שטאלצבערג: בזמן הגאינים. — שולבערג: אין כל חשד להשתמש במלה ויהי חרשה למושג, שאין לו שם עברי. שם ארמי גם הוא זה, בשם אירופי אבל יתרון לזה האחרון. שהוא מצוי בכל הלשונות. — א. אולמאן: אין לזה שעה רק שיהיו ג' חצאין. — מארקאוויץ: צ"ל האכל. — י. בק: מותר לשלוח מעט מנוסקריפט במארקא בת ג' הלל, אבל המעטפה תהי פתוחה ולכתוב על פניה מנוסקריפט. — מ. ברוגל: אשכנזית. — דיפלר: חבל, אין מקום לכך הררשה. — ראש הקהל בס"ס: אינגו בקיאים. — נע"ס: עתון שבועי אינו סובל ארוכות. ובכל האריכות אין אפיו של החכם ודעותיו וחכן נפשו מבוארים. — נר: בכל מסחר ספרים. — חסרון להמנות: אין זה לפי צרך הזמן הזה. — פביג: בשבוע הבא. — אבינו: גברים פרטיים כאלה טוב לשאול בכרטיס כפול. — שפ"ד: אין לנו צרך. — י. מ. 55: מורה הילדים.

אל המוראים בקראקא.

ביום א' בשעה 7 בערב ידרוש מר שמעון מנחם לאזער בבית הביבליותקה "עזרא" על דבר "התפתחות הכתב העברי".

ועד חברת "ציון" בקראקא.

מיני הירשבערג	ראזא אראנספרו.	
	מאורשים	קראקא.
	בחדש אדר תרס"ו.	אנוערס.
פרנס רייך	רויזע סאדגער	
	מאורשים	אשפצין
רייזל קארנהוויזער	יעקב ניימארק	
	מאורשים	טארנאו

הננו מכרבים את הרב הגאון מו"ה נתן לעיון לאדום בתו בכרכת מו"ט. מערכת "המצפה".

ממעמקי לבבי אברך את כבוד ידידי חוקר הגביר הנכבד הר' נטע מייך מפה, בכרכת מזל טוב ליום הובילו תחת אפריון החופה את בתו. ירדו ואוהבו נחמיה ראזענבוים, פדעמישלא.

מעומק לבי אביע ברכת מו"ה לאחי הרב הגביר החכם הנכבד מר חיים דים נ"י עת הובילו את בנו מר שמעון בבדית האירוסין עם מרת מרים מיריל תחי' בת הרב הגאון מו"ה נתן לעיון נ"י אבד"ק דישא. פנחס דים, קראסנא.

ממעמקי לבי הנני מברך בכרכת מו"ט את ידידי הרב הגאון המובהק הפארת ישראל מו"ה נתן לעיון אב"ד דקהלתנו. ואת רעייתו הרבנית מרת הרסה ת' ליום הביאם בכרית האירוסין את בתם היקרה מרת מירצי ת' עם בן הרב הגביר השלם היחס מר חיים דים נ"י מקראסנא. יתן להם ד' כי ישבעו נחת מצאצאיהם כלם בכרכת כל מאהביהם אשר בתוכם אחשב גם אנכי. אבא אפפעלבוים, רישא.

מקרב ולב עמוק אברך כסימנא ומלא מלא את שארי הנביר הנכבד הר' ברוך שטערנבערג נ"י מסניאטין ליום הביאו את בנו היקר הר' אברהם יעקב תחת צל חופה עם בת הג' הר' נטע מיך מפשעמישל

משה ב"ר יעקב דוב ז"ל שטערנבערג, קראקא.

הנני מכרך בכרבת מו"מ באהבה וירידות את רעי אהובי כמר יעקב שטערנבערג מסניאטין להתנות עב"ג מרת דבורה מיך מפשעמישל.

מרדכי זינגרייך — סניאטין.

„בכרבת מו"מ וכל טוב הנני מכרך את ידי מר מרדכי ראזען לבואו בכרית הנשואין עם מרת שרה בלאך ביום ב"ג אדר.

עמנואל יונגערמאן, הארערענקא.

ברגשי אהבה וירידות מביעים בכרבת מו"מ מקרב ולב לדורס מר יעקב פיש נ"י מראהאטין ולרעיתו הנכבדה ת' לנשואי בתם היקרה מרת הענצי ת' עב"ג מר מרדכי שטארק מסניאטין שמואל מישעל וווגה, קאמארנא.

ברגשי אהבה אברך בכרבת מו"מ את ש"ב מר ישראל קארנרייך לארוסיו עם מרת פייגא ראטמאן. ראובן שילר, קארטשין.

פריידא ת' את מר מאיר אייזיק שטערן נ"י מקריווע מחוז מארמארוזש אונגארן. מאיר פריעדבערג.

מעמק לבי וברגשי אהבה תבענה שפתי בכרבת מו"מ לרעי יקורי מר שמואל ליעבווערטה מקאמארנא להארסיו עם מרת פעריל ביינהארן מבורקא רעו יהושע שפאך, קאמארנא.

ברגשי אהבה ובכור הנובעים ממעמקי לב הנני מכרך את תלמידי החביב מר פנחס רייך מראוואדוב לארוסיו עם מרת ראזא סארגער מאשוויעצין.

יוסף בארגער, ראוואדוב.

ממעמקי לבבי אברך בכרבת מו"מ את רעי היקר הנעלה כמר משה ברוך פוועס מקאזאווא להתנות עם מרת רייזל בת מו"מ משה יצחק האלפערן מבראדי. שמואל שפירא, קאזאווא.

ברגשי אהבה הנני מכרך את בכור מחותני מו"מ זלמן סאלפעטער נ"י עם כל ב"ב יחי' בכרבת מו"מ להתנות בתו היקרה תחי'.

מחותנו צבי נוסבוס הצעיר, מפשעמישל.

הנני מכרך בזה את ידי ש"ב מר יעקב שטערנבערג מסניאטין בכרבת מו"מ ליום בואו בכרית הנשואין עם מרת דבורה מיך מפשעמישל.

יורל רייכמאן, קראקא.

ברגשי שמחה אגיש בכרבת מו"מ לאחי מר שמעון נ"י לארוסיו עם בת הרב הגאון מו"מ נתן לעיון אבד"ק רישא. ארי' רים, קראסנא.

בכרבתו הנובעת מלבני פנימה תעלה על ראש מינו ורכינו הרב הגאון מו"מ ר' נתן לעיון אב"ד דק"ק רישא ליום הביאו את בתו בכרית החיתון עם בן הנביר ר' חיים דים מקראסנא תלמידיו.

מקרב ולב עמוק הנני מכרך בכרבת מו"מ את מר שמעון בן הג' מו"מ חיים דים מקראסנא לארוסיו עם מרת מירל בת הרב הגאון מו"מ נתן לעיון שליט"א אב"ד בק' רישא.

ב"ד שמואל הירש הירשפער, פרעמישל.

באהבה וחרה אגיש בכרבת מו"מ לרעי ש"ב כמר פנחס רייך לארוסיו את מרת רייזע סארגער מאשוויעצין ש"צ.

מקרב ולב עמוק אביע בזה את רגשי בכרבת בכרבת מו"מ לידידי מר מרדכי קליין ממאשציקא לארוסיו. אפרים אליעזר יאללעס.

בהגאון רש"ך שליט"א האברפ"ק סטריא והגליל.

ברגשי אהבה עזה תבענה שפתי בכרבת מו"מ לרעי אהובי מו"מ שמואל פאללאק לנשואי בתו מ'.

אהנע האנהורעני.

מאכע-היעמיט בעקאנט, דאס איך מיר איינע

נייע כשרה זעלכווארע-פאבריק

איינגעריכטעט האבע, מיטטעלסט ראמפפערמירעב, מיט רער נייעסט מאדערנסטען מאשינען, ערצייע וואונדער-שעהנע פרימא סאלאמי, וועראנעזער, ברוסט, שינקען עם קרענווירסטעל או"ו, פערזעהן מיט הכשר של הכיר"צ דפה ומכמה גאוני זמננו, מיט שטוינענד בילליגען פרייזען. אויף וואונש ווערען ביידע ערסטען בעשטעלונג אויך הכשר בייגעפאקט.

Hirsch Steiner, ul. Jagiellońska 7, Przemyśl.

ERSTES SPECIAL-HAUS von Echten Grammophone-Phonographie

Engros & Endetail

JOSEF WECHSLER

KRAKAU und WARSCHAU

in Krakau, Grodzka 71/II

עמפיעלט עכטע קאנצערט גראמאפאן. עכט נור מיט מארקע „שרייבענדער ענגעל". ריעזיגע אויסוואהל פאן יידישען אונד העבראישען פלאטטען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט מארקע „שרייבענדער ענגעל" זאמט 10 פלאטט-טונען. נור 3 פראדן. ניימאנד וואל דיעזע בעסטע געלעגנהייט פערזייען. פרייזקאנטע עט הויפטערציכניסע אויף פערלאנגען גען גראטס אונד פראנקא.

לתועלת רבים.

רבים מתוך קוראני שארנו על ארות השאקאלאדע מפבריקאות שונות, שיצא עליה קול, שיש בה חשש שומן של חזיר או של נבלה וטריפה. ואחרי שאין ביר הסוחרים כתיי הכשרים על שאקאלאדע, חוששים קצת מן החרדים מפני מאכלות אסורים להשתמש בשאקאלאדע וינזרו לגמרי. השאלים בקשו מאתנו להמציא להם איזו פבריקה, המוציאה שאקאלאדע, שאין בה שום חשש אסור, כלומר, העשויה כלי שום הערובות שומן מן החי. על כן מרחנו לעשות חפצם, בקשנו וגם מצאנו. שלחנו חבילות שאקאלאדע מן הפבריקה של

Dr. JOHANN RUCKER & Co.

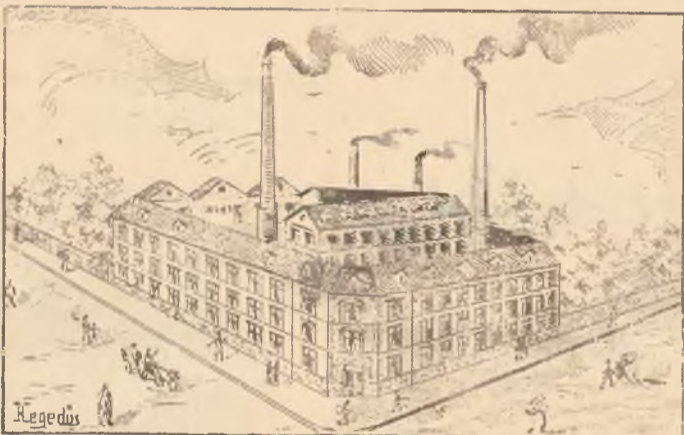
(Commandit-Gesellschaft)

Chocolade-, Canditen-, Biscuits- u. Obstconserven-Fabrik
LEMBERG.

הסירונו את הפירמא מעליה, למען לא יודע מאין היא, שלחנו אותה אל האינסטיטוט של הממשלה בלבוב ובבורפסט לבדיקה המאכלים בדרך חימי ושניהם מעירים פה אחר, כי בשאקאלאדע מהפבריקה הזאת אין שום הערובות שומן מן החי ולא כל חמר אחר הנותן מקום לספק, מלבד חמר הקאקאי והשומן הטבעי שלו עם הנפה. הפבריקה הזאת נבונה לשלם עשרים אלף בתר לאיש, אשר ימצא בשאקאלאדע שלה איזה שמץ שומן אחר, או דבר אסור אחר אף משהו והיא נותנת לנו ולכל אדם אחר רשות, לשוב לבדוק את הסחורה בדרך חימי בכל עת ובכל שעה. ערות האינסטיטוט האלה, הנרפסה בזה ככתבה וכלשונה, נאמנה כלי כל ספק בקפילא ובמסח לפי המו והרוצים לשמש בשאקאלאדע כשרה, שאין עדיה שום חשש אסור, ניכל ליעצם, לקנות רק את השאקאלאדע מהפבריקה הזאת של Dr. Johann Rucker & Co.

וגם בלא זה נבון כי יבכרו אנשי גליציה את הפבריקה הזאת על פני כל הפבריקאות של חוץ לארץ, כי למה נוציא את הכסף מארצנו העניה לארצות עשירות, בעוד שיש פבריקה בגליציה, שאינה נופלת בטוב סחורתה מפבריקאות בחוץ לארץ. עת לנו לעיוב את המשפט הקדום, לבכר תמיד סחורת חוץ, אף שסחורה כזאת ממש נעשה בארצנו.

מוציאי לאור את „המצפה".

תעודות האינסטיטוט של הממשלה לבדיקה מאכלים בדרך חימי.

Instytut chemiczny c. k. Uniwersytetu lwowskiego.

L. 437.

Lwów, dnia 4 stycznia 1906 r.

Nadesłane przez administrację „Hamiče" w Krakowie czekolada, została poddana ścisłemu badaniu chemicznemu, z którego się okazuje, iż czekolada ta zawiera tylko kakao, cukier i tłuszcz roślinny. — Jakiegokolwiek bądź tłuszczu pochodzenia zwierzęcego nie zawiera wcale.

Dyrekcya Instytutu chemicznego
c. k. Uniwersytetu lwowskiego.

Országos magy. kir. chemiai Intézet és központi
vegykísérleti állomás Budapest, II., Oszlop-utca.

Z. 1804.

Budapest, am 7. Dezember 1905.

Die Untersuchung der eingesandten Chocolate ergab, dass dieselbe nur reines Pflanzenfett, also kein animalisches Fett enthält.

Die Direction.

אבאנירט דאס בלאט

„דער יודישער פריינד“ !

נישט אומזיסט וועט דאס בלאט הייסען „דער יודישער פריינד“. אין דעם בלאט וועט יעדער רעכטער יוד געפינען זיין ערנסטען פריינד. אין דעם בלאט וועט קיין איינציגער לעזער נישט גערגערט ווערען עפס פארמיט לשון וכדומה, זאגערען יעדער וועט אין איהם זעהן אז מען מוז נישט רוקא פיהרען מחלוקת מיט פארמייען און אז מען קאנן אים גענענטייל נור מיט גוטע ווערטער יעדען איינעם צופריעדען שמעלען. פריינט רבנים וועט איהר זעהן! אויסער דעם וואס אין דעם בלאט וועט דער יודישער צוועק פלייסען געפאלענט ווערען וועלען אין איהם געדריקט ווערען זעהר אינטערעסאנטע ארטיקלע פון פיעלע בעריהטע שרייבערס ווי אייך אלע נייאנקייטען גלייך וויע אין אלע בעריהטע צייטונגען. דאס בלאט וועט ערשיינען יעדען פרייטאג. די ערשטע נומער וועט איינע ערשיינען ע"ש ק"פ צו הע"ל. אכאנאמענסט פרייט 8 קראנען יעדערליך אין לויט דעם חשבון 1/4 יעהרונג.

ארויסגעבער דניאל שטערנפעלד מיטד ומנהל הישיבה הקדושה תורת חיים

אדרעסס:

Daniel Sternfeld Bohorodczany (Galizien).

בעיה

בישיבת ועד החבורה, „תלמוד תורה“ דפ"ק סאמבור יצ"ו מיום א' כ"ב אדר הוחלט עפ"י הצעת ליסד פה בית ספר כללי לרות החרדים והאדוקים (נאך שטרענג ארטהא-דאקטער ריכטונג), אשר בו ולמדו בני בסדר נכון וישר קרא מקרא, תורה עם פירוש, ג"ך, הידיעות הראשיות מתלמוד בבלי ומפרשיו וגם שפת עבר ודקדוקה. ולהכליל זאת הוחלט ג"כ לפתח קאנקורו על משרת

מורה ואומן פדגוג

אשר יעמוד בראש בית הספר הזה בתור מנהל ומשגיח וגם ישיף בעצמו לקח להתלמידים כפי אשר יהי הצורך לזה. החפץ להשיג המשרה הזאת עליו להביא ראיה: (א) תעודה מרב גדול ומפורסם לירא ה' שמדינתנו, כי תהליכותיו בחיים הנה בדרך היראים ורור אחינו התררים נותה ממנו. (ב) תעודות ממורים עבריים העומדים כבר בראש בתי ספר כאלה והנודעים לשם במקצוע הפדגוגיה והחינוך, כי מלבד ידיעותו בתורה ובתלמוד יודע הוא ג"כ שפת עבר על בורי' ולו הכשרון הפדגוגי לנהל בית ספר בזה ולהטיף לקח לתלמידים במדה הנאותה. המשרת תהי' מן 1600 עד 2000 כתרים לשנה. הוצאת הנסיעה תושבנה רק להנבחר. התעודות יש לשלוח בהעתקות נאמנות (אשר לא יוחזרו לבעליהן) לא יאוחר מיום י"ב ניסן הבע"ל ועד בכלל ע"ש נשיא החבורה הח"מ ויש להוסיף על הכתובת „בעד החבורה תלמוד תורה“. הקבלה תהי' לע"ע אך על ששה חרשים. סאמבור ב' כ"ג אדר תרס"ו.

בשם ועד החבורה תלמוד תורה דפ"ק סאמבור אהרן לעווין אבד"ק סאמבור והגליל יצ"ו, נשיא החברה.

די ערשטע קראקווער

כשרה זעלכוואארען-פאבריק

דעם

A. S. SPIRA, KRAKAU.

KRAKAUERGASSE 6.

עמפיעהלט אדערלייא ווארשטיוואארען

ויד כשר לחג הפסח

הבשר אונד פרייזקוראנטע גראמיס

גימנזיום עברי.

בית הספר אשר לנו פה הקים לו מסרה נכבדה, לחבר הנוך גמור בכל מיני הלמוד של הגימנזיום עם ידיעה עמוקה בתורה ג"ך, דקדוק, גמרא ומפרשים. התלמידים יחונכו ע"פ האמונה המסורה לנו. תלמידים מנליציא ומרוסיא, שאינם בקיאים בשפת אשכנז. מוכרחים להכנס פה למחלקת ההכנה לחדשים אחרים, להכין לגימנזיום שלנו. מחיר הלמוד, המעון והמונות לתלמיד אחד מן חמשים כתר ולמעלה לחדש. יתר הפרטים מודיע תמיד

Dr. M. Jung, Rabbiner
Ung. Brod. (Mähren).

שעהנע שוואממען

צום פרייזע פאן 6 K. פרי. קילא פער-וענרע גענען נאכנאהמע אדער פאראייני-וענדונג דעם בעטראגעס. בייא אבנאה-מע פאן מינדעסטענס 3 קילא פערזענדע פראנקא.

Simon Bergmann, Gorlice (Galizien).

עכט רוססישעס מאשינענהל

וואועלין (טאוואטשעט) צילינדערעהל צו ביליגען פרייזען בייא

K. Hausmann, Lemberg
Sonnengasse Nr. 15.

פרייזקוראנט אויף פערלאנגען גראמיס אונד פראנקא.

הפירמא נוסדה ב"שנת תרל"ו

פחמי אבן והאכס

מספיק לבל התחנות בא-כח הפירמא הידועה קארל קעניג ויבנו. לבעלי משרפות לבנים וסיד, שיקנו כל צרכם, הנחה הגונה. Józef Perlberger Lwów.

PATENT-ANWALT
Dr. FRITZ FUCHS
diplomierter Chemiker
(beeidet)
Technisches Bureau
INGENIEUR A. HAMBURGER
Wien VII. Siebensterngasse 1.

אל השוחטים ואל הסוחרים

השוחטים הרוצים למכור את סחורתם: נוצות של עופות מכל המינים, שחורים לבנים, צ"ש, צ"ל, ק"ה, וכו' יפנו אלי והגני מוכן לקנות אצלם בכל עת במקח טוב, או לקבל על קומיסיאן. כן יוכלו כל הסוחרים להשיג ע"י כל מיני סחורות הבאים מארץ רוסיא: גרויפן, הירוש, קלייטשע, ראס-האר וכו'.

כתובת:

Josef Lupolianski
Brody (Galizien).

Nicht lesen

allein, sondern probieren muss man die altbewährte medizinische **Steckpferd Lilienmilchseife** von **BERGMANN & Co.** Dresden und Tetschen a/E. vormalig Bergmann's Lilienmilchseife (Marke 2 Bergmänner) um einen von Sommersprossen freien und weissen Teint, sowie eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen. Vorrätig à Stück 80 Heller in den meisten Apotheken, Droguerien Parfumerien und Friseur-geschäften.

טהעע

פאן קראנען 3 ביז 10 פער ק"ג ביי

L. APPERMANN, BRODY

פיר ציפריעדענהייט גאראנטירט

Neu! Neu!
Grösste Erfindung der Neuzeit!
Weissglühlicht-Erzeuger

„Columbia“
erzeugt helleres Licht u. erspart 40% Petroleum.

Preise: 50 Stück 2 K 50 h
100 » 4 » — »

Kein Excelsior

Muster 1 K franco!

Zu haben bei

Kohos Schorr sen. & Co.
Dawidestie, P. Stawczan Bukowina.

המהדרין אחרי יין כשר של פסח

במחיר השוה לכל נפש מן 32 העללער ולמעלה, כל מין לפי מהותו, יפנו להגרשם למטה, המוכן לשרתם באמונה ובכשרות, כאשר יתנו עידיהם להדורש מהם הרה"ג האב"ד דפה שליט"א והרה"צ החופ"ק מו"ה שלום אליעזר האלברשטאם שליט"א בן לסבא קדישא מרן מסאנץ זצ"ל, ישראל מאיר זיילע.

Israel M. Sole, Ujfehértó (Ungarn).

פיר ברוכליידענדע

ראדיקאלע הילפע אהנע אפערעצאן. פערלאנגען ויא גראמיס אונד פראנקא דיא נייא ערשיענענע בראשיערע פאן מ. פרייליך, ספעציאליסט פיר ברוכ-ליידענדע אונד ערפינדער דער ק. פאמ. כאנדאזען, אין לעמבערג, גראדעצקא-נאסע 35.

Wyd.: { Naftali Hof.
S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
Drukarni S. L. Deutschera w Podgórzcu

וויד ברינגען היערמיט דעם פ. מ. פובליקום צור קענענטניס, דאס דייע רענאמירטע לעמבערגער כשר-זעלכוואארענפאבריק דער פירמא פאסטעט קאמפ. נונטעהר אין דען בעזיטץ דער פירמא בלאנקשטיין עט פרענקעל איבער-געגאנגען איז. די פאבריק איזט יעצט מיט דען נייעסעטען מאשינען פער זעהן אונד ערציגט די שענסטען סאלאמי, זאווי אלע פערשידענענע זעלכוואארען-סארטען צו ביליגסטען פרייזען. שמעחה אונטער אויפזיכט דעם בירזצ דפה.

Blankstein & Frenkel, Lemberg, ul. Gazowa 10.

הויפט פיליאלען אין לעמבערג: קארל-לודוויג שטראסע 41, באימוף 18 באזשיצא 20.